

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

UNIVERSITY OF PIRAEUS

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Διπλωματική Εργασία

ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΣΤΟΝ 21^ο ΑΙΩΝΑ

Κωνσταντάτου Ελευθερία

Πειραιάς, 2021

Επεξεργασία με WPS Office

Το έργο που εκπονήθηκε και παρουσιάζεται στην υποβαλλόμενη διπλωματική εργασία είναι αποκλειστικά ατομικό δικό μου. Όποιες πληροφορίες και υλικό που περιέχονται έχουν αντληθεί από άλλες πηγές, έχουν καταλλήλως αναφερθεί στην παρούσα διπλωματική εργασία. Επιπλέον τελώ εν γνώσει ότι σε περίπτωση διαπίστωσης ότι δεν συντρέχουν όσα βεβαιώνονται από μέρους μου, μου αφαιρείται ανά πάσα στιγμή αμέσως ο τίτλος.

Ελευθερία Σπ.

Κωνσταντάτου

The intellectual work fulfilled and submitted based on the delivered master thesis is exclusive property of mine personally. Appropriate credit has been given in this diploma thesis regarding any information and material included in it that have been derived from other sources. I am also fully aware that any misrepresentation in connection with this declaration may at any time result in immediate revocation of the degree title.

Eleftheria Sp.

Konstantatou

Ευχαριστίες

Με την ολοκλήρωση της Διπλωματικής μου εργασίας, θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες σε όλους όσους συνέβαλλαν στην ολοκλήρωση της εκπόνησής της. Ευχαριστώ θερμά τον επιβλέποντα Καθηγητή μου, κύριο Ιωάννη Κωνσταντόπουλο, για την αμέριστη συμπαράσταση, βοήθεια και καθοδήγησή του. Δίχως την εμπιστοσύνη, την επιστημονική του καθοδήγηση, τις υποδείξεις του και το αμείωτο ενδιαφέρον και υποστήριξή του δεν θα ήταν δυνατή η ολοκλήρωσή της. Επίσης ευχαριστώ την οικογένειά μου για την στήριξη και κατανόησή της καθ'όλο το διάστημα εκπόνησής της.

Πίνακας περιεχομένων

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 Η «ΑΛΛΑΓΗ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΟΣ» ΣΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΣΤΟΝ 21 ^ο ΑΙΩΝΑ.....	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗ.....	11
2.1. Διεθνής Ειρήνη και Ασφάλεια: το μείζον διακύβευμα της παγκόσμιας κοινωνίας.....	11
2.2. Το νέο περιβάλλον ασφάλειας: Διεθνείς και Ευρωπαϊκοί Μηχανισμοί Ασφαλείας.....	12
2.2.1. Το σύστημα Συλλογικής Ασφάλειας του Κεφαλαίου 7 του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.....	13
2.2.2 Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ) της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ ΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ.....	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΣΤΟΝ ΚΥΒΕΡΝΟΧΩΡΟ.....	36
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ.....	43
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟ ΕΓΚΛΗΜΑ.....	52
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	60
Βιβλιογραφικές αναφορές.....	64

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι προκλήσεις ασφάλειας που αντιμετωπίζει ο κόσμος σήμερα είναι πολύ πιο περίπλοκες και αλληλένδετες από οποιοδήποτε σημείο της ιστορικής πορείας του ανθρώπου πάνω στη γη (Hough, 2013). Τα στοιχεία δείχνουν ότι υπάρχει μια συνεχής κλιμάκωση απειλών ασφάλειας στο παγκόσμιο περιβάλλον, συμπεριλαμβανομένων απειλών από την ραγδαία ανάπτυξη της τρομοκρατίας, καθώς επίσης και του μετασχηματισμού των φυσικών, οικονομικών και κοινωνικών συστημάτων που έχουμε αναπτύξει και από τα οποία εξαρτάται η κοινωνία (Waever, 2015). Ο 21ος αιώνας αποτελεί αναμφίβολα μια περίοδο κρίσιμων παγκοσμίων ανακατατάξεων, οι οποίες έχουν επηρεάσει και αναμένεται να επηρεάσουν άμεσα και έμμεσα τα επίπεδα ασφαλείας. Όπως έχει χαρακτηριστικά επισημάνει η αναφέρει η Υπάτη Εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας και Αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Federica Mogherini «...Η παγκόσμια κοινότητα αλλά και η ευρύτερη περιοχή μας δοκιμάζεται πλέον από μεγάλη αστάθεια και ανασφάλεια. Οι κρίσεις εντός και πέραν των συνόρων μας επηρεάζουν άμεσα τις ζωές των πολιτών μας... Καμία από τις χώρες μας δεν έχει τη δύναμη ή τους πόρους να αντιμετωπίσει τις απειλές αυτές και να

αξιοποιήσει τις ευκαιρίες των καιρών μόνη. Θα προωθήσουμε μια ανανεωμένη συνολική διακυβέρνηση που να μπορεί να ανταποκρίνεται στις προκλήσεις αυτού του 21ου αιώνα.» (European Union, 2016).

Με την επισκόπηση των μετασχηματιστικών διαδικασιών που έλαβαν χώρα κυρίως στο δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα έως και σήμερα, αυτή η εργασία περιγράφει τα καθοριστικά χαρακτηριστικά των τρεχουσών διεθνών σχέσεων εξουσίας, στη βάση μιας αναλυτικής προσέγγισης. Επιδιώκει να απαντήσει στις ακόλουθες ερωτήσεις: πώς πρέπει προσεγγίζουμε την ανάλυση του διεθνούς συστήματος, τις αλλαγές που έχουν συμβεί κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών και τις σημερινές σχέσεις εξουσίας; Ειδικότερα, θα παρουσιαστούν κάποιες από τις σημαντικότερες προκλήσεις ασφάλειας του 21^{ου} αιώνα, οι οποίες επηρεάζουν αφενός τις λειτουργικές υποδομές των κρατών και κυρίως την ευημερία και την ομαλή συμβίωση των κρατών και των πολιτών τους. Στόχος είναι μια επισκόπηση για το πώς έχουν μετατραπεί οι διεθνείς σχέσεις εξουσίας από τη διάλυση της διπολικής παγκόσμιας τάξη στην τρέχουσα πολυπολική ρύθμιση. Πως δηλαδή έχει εξελιχθεί η έννοια της ισχύος και των παραμέτρων της και πως έχει διευρυνθεί το φάσμα των σημαντικών παραγόντων του διεθνούς συστήματος, συμβάλλοντας στη γενική αλλαγή της ιεραρχικής δομής ολόκληρου του συστήματος. Τέλος, η εργασία επικεντρώνεται στην παρουσίαση μιας αναλυτικής εικόνα των πιο σημαντικών προκλήσεων ασφάλειας στον 21^ο αιώνα. Κάθε μία από αυτές τις διαστάσεις αυξάνει την πολυπλοκότητα των απειλών αντιμετωπίζει σήμερα η κοινωνία σε διεθνές επίπεδο, αλλά επίσης δημιουργεί τις δυνατότητες ανάπτυξης ολοκληρωμένων στρατηγικών που παράγουν πολλαπλασιαστικές αποδόσεις σε κοινωνικές επενδύσεις και πρωτοβουλίες χάραξης πολιτικών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η «ΑΛΛΑΓΗ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΟΣ» ΣΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΣΤΟΝ 21^ο ΑΙΩΝΑ

Σύμφωνα με την Επιτροπή Ανθρώπινης Ασφαλείας του ΟΗΕ «Η ανθρώπινη ασφάλεια σημαίνει προστασία των ζωτικών ελευθεριών. Σημαίνει την ανάγκη προστασίας των ανθρώπων από κρίσιμες και διεισδυτικές απειλές και καταστάσεις, με βάση τις δυνάμεις και τις φιλοδοξίες τους. Σημαίνει επίσης τη δημιουργία συστημάτων που παρέχουν στους ανθρώπους τα δομικά στοιχεία της επιβίωσης, της αξιοπρέπειας και της διαβίωσης με ποιότητα ζωής. Για να γίνει αυτό, είναι αναγκαία η υιοθέτηση δύο γενικών στρατηγικών: προστασία και ενδυνάμωση. Η προστασία προστατεύει τους ανθρώπους από τους κινδύνους. Η ενδυνάμωση επιτρέπει στους ανθρώπους να αναπτύξουν τις δυνατότητές τους και να συμμετέχουν πλήρως στη λήψη αποφάσεων» (UN, Commission on Human Security, 2013).

Αναμφισβήτητα σήμερα οι κίνδυνοι ασφάλειας, οι προκλήσεις και απειλές και γενικότερα το πεδίο ασφάλειας είναι ένας από τους πιο δυναμικούς τομείς των διεπιστημονικών ερευνών του οποίου η εξέλιξη συμβαίνει μάλλον φυσικά (Milanovic, 2016). Σε μια εποχή παγκόσμιας αλληλεξάρτησης οι σύγχρονες απειλές και προκλήσεις για την ασφάλεια (κλιματικές αλλαγές, παγκόσμια τρομοκρατία, διάδοση όπλων μαζικής καταστροφής, οικονομική κρίση, λιμός, μολυσματικές ασθένειες, κυβερνοεπιθέσεις κ.λπ.) είναι παγκόσμια ζητήματα στο πεδίο εφαρμογής τους, διεθνικά ως προς τα αποτελέσματά τους και δεν μπορούν να επιλυθούν με στρατιωτικά μέσα (WEF, 2017).

Σε αυτό το πλαίσιο, η παραδοσιακή έννοια της ασφάλειας είναι λίγο σχετική. Επομένως, το υπάρχον παράδειγμα ασφάλειας με την παραδοσιακή έννοια του όρου, είναι μάλλον ελλιπές ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί στις σύγχρονες προκλήσεις ασφάλειας. Λόγω αυτού είναι απαραίτητο να επεκταθεί η έννοια της ασφάλειας λαμβάνοντας υπόψη και τις μη στρατιωτικές πτυχές της ασφάλειας καθώς επίσης είναι απαραίτητη η εμβάθυνση του όρου ώστε να συμπεριλάβει επίσης όλες τις πτυχές της κοινωνίας (Klare, 2012).

Από την άλλη πλευρά, η παγκόσμια κρίση στον κόσμο σήμερα και η διεξαγωγή πολεμικών συγκρούσεων σε πολλά σημεία στον πλανήτη, δείχνει ότι το παράδειγμα της εθνικής ασφάλειας δεν έχει ξεπεραστεί, καθώς οι παραδοσιακές ένοπλες συγκρούσεις και οι στρατιωτικές και παραστρατιωτικές απειλές για την ανθρώπινη ασφάλεια εξακολουθούν να υπάρχουν (Boot, 2010).

Η παγκοσμιοποίηση, έχει σαφώς συμβάλλει στην διεύρυνση των ζητημάτων ασφάλειας σήμερα. Η αύξηση της παγκόσμιας αλληλεπίδρασης

και αλληλεξάρτησης αρχίζει να τονίζει το γεγονός ότι διαφορετικές κοινωνίες έχουν εξαρτηθεί η μια από την άλλη (Munck, 2019). Ο κόσμος σήμερα συνεχώς συνενώνεται, όχι μόνο λόγω της παγκοσμιοποίησης, αλλά και λόγω της ταχείας αύξησης του παγκόσμιου πληθυσμού. Υπάρχει λιγότερος χώρος για τους ανθρώπους στον 21ο αιώνα από οποιονδήποτε άλλο χρόνο στην ιστορία. Στην πραγματικότητα, χρειάστηκε όλη η ανθρώπινη ιστορία, μέχρι το 1800, για να φτάσει ο παγκόσμιος πληθυσμός το ένα δισεκατομμύριο (περίπου ο σημερινός πληθυσμός της Ευρώπης και της Βόρειας Αμερικής συνολικά), ενώ οι περισσότερες προβλέψεις πληθυσμού μεσαίου εύρους προβλέπουν ότι ο μελλοντικός πληθυσμός θα αυξηθεί σε 10-12 δισεκατομμύρια το τέλος του τρέχοντος 21^{ου} αιώνα (Lutz, 2011).

Εκτός από τον αυξανόμενο πληθυσμό (και το ζήτημα της ασφάλειας του πληθυσμού), η παγκόσμια κοινότητα αντιμετωπίζει άλλες σοβαρές προκλήσεις. Για παράδειγμα, πιο κρίσιμη παρά ποτέ είναι σήμερα η παράμετρος της επισιτιστικής ασφάλειας και πείνας. Είναι χαρακτηριστικό ότι πάνω από 850 εκατομμύρια άνθρωποι στον κόσμο υποσιτίζονται σήμερα. Αυτό ισοδυναμεί με περίπου 14 τοις εκατό του παγκόσμιου πληθυσμού. Τα στατιστικά στοιχεία για την επισιτιστική ασφάλεια είναι σχεδόν τρομακτικά, ειδικά όταν εξετάζονται μέσω του πεδίου της ανθρώπινης ασφάλειας.

Δεδομένου ότι οι πεινασμένοι μπορούν να βρουν φαγητό αλλού (και σε πολλές περιπτώσεις εντός γεωγραφικής εγγύτητας) ορισμένοι μπορεί να πάρουν την κατάσταση στα χέρια τους και να επιδιώξουν με επιθετικά μέσα την εξασφάλιση της αναγκαίας προμήθειας τροφίμων. Επιπλέον, τα στατιστικά στοιχεία που αφορούν τους θανάτους από πείνα παγκοσμίως είναι σοκαριστικά.

Περίπου 25.000 άνθρωποι [παγκοσμίως] πεθαίνουν κάθε μέρα από πείνα ή αιτίες που σχετίζονται με την πείνα. Εξ ου και το ερώτημα που προκύπτει, σχετικά με το τι θα αποτρέψει τους ανθρώπους αυτούς από το να πάρουν τα πράγματα στα χέρια τους και να προσπαθήσουν να διασφαλίσουν την προμήθεια τροφίμων από γειτονικές χώρες δεδομένης της έλλειψης κρατικής ή διεθνούς χορηγούμενης παρέμβασης (Lutz, 2011).

Η παγκόσμια φτώχεια η οποία συνδέεται στενά με την πείνα, αποτελεί επίσης μια άλλη πτυχή της ασφάλειας και μια ακόμα από τις σημερινές προκλήσεις. Στην πραγματικότητα, σχεδόν ο μισός παγκόσμιος πληθυσμός - πάνω από 3 δισεκατομμύρια άνθρωποι - ζει με λιγότερα από 2,50 \$ την ημέρα, ενώ 1 δισεκατομμύριο παιδιά ζουν σε συνθήκες φτώχειας (1 στα 2 παιδιά στον κόσμο) (Shah, 2008). Η αύξηση των τιμών των τροφίμων και η αυξημένη ζήτηση έχουν δημιουργήσει μια παγκόσμια κατάσταση αστάθειας και απρόβλεπτων εξελίξεων.

Το 2007 Μια έκθεση που δημοσιεύθηκε από την Brookings Global Experts σημείωσε ότι: «Σε έναν κόσμο όπου τα όρια και τα σύνορα έχουν θολώσει, και όπου φαινομενικά μακρινές απειλές μπορούν να μετατραπούν σε άμεσα προβλήματα, η καταπολέμηση της παγκόσμιας φτώχειας έχει γίνει ένας αγώνας για την παγκόσμια ασφάλεια». (Brainard, Chollet, Nelson, Okonjo-Iweala & Rice, 2017).

Μια άλλη σημαντική πρόκληση που σχετίζεται με την ασφάλεια σήμερα, είναι η εξάντληση των φυσικών πόρων και κυρίως του πετρελαίου και του νερού. Οι συγκρούσεις για την εξασφάλιση πόσιμου νερού δεν αποτελεί νέο ζήτημα, καθώς υπήρξε αιτία συγκρούσεων μεταξύ των εθνών για πολλές δεκαετίες, ακόμη και αιώνες πριν από τις αρχές του 21ου αιώνα. Ωστόσο, με τις τρέχουσες ανησυχίες για την

υπερθέρμανση του πλανήτη, θα μπορούσε κανείς να πει ότι οι υδάτινοι πόροι θα εξαντλούνται ταχύτερα κατά τη διάρκεια του 21ου αιώνα, αυξάνοντας έτσι το δυναμικό των πόλεμων για την εξασφάλιση αυτών των πόρων. Δεν είναι έτσι περίεργο ότι σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα «Οι πόλεμοι του 21ου αιώνα θα αφορούν το νερό. Η λειψυδρία μπορεί επομένως να οδηγήσει είτε σε συγκρούσεις χαμηλής έντασης - είτε στην πλήρη διεξαγωγή πολέμου».

Μπορεί κανείς να φανταστεί τι επιπτώσεις μπορεί να έχει για την ασφάλεια η έλλειψη νερού σε περιοχές όπως η Μέση Ανατολή και η Αφρική, όπου το Περιβαλλοντικό Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών UNEP έχει αναγνωρίσει ότι προκαλούν ίσως τη μεγαλύτερη ανησυχία για την έλλειψη νερού: έως το 2025, 40 χώρες στις περιοχές αυτές αναμένεται να βιώσουν έλλειψη νερού (Wolf, 2010). Σύμφωνα με μια νέα έρευνα της Παγκόσμιας Τράπεζας, εκτιμάται ότι η κλιματική αλλαγή και η συνακόλουθη όξυνση της έλλειψης νερού, θα οδηγήσει 132 εκατομμύρια στη φτώχεια έως το 2030. Η κλιματική αλλαγή είναι μια ιδιαίτερα οξεία απειλή για τις χώρες της Αφρικής και της Νότιας Ασίας της Σαχάρας - τις περιοχές όπου συγκεντρώνονται οι περισσότεροι φτωχοί παγκοσμίως. Σε ορισμένες χώρες, μεγάλο μέρος των φτωχών ζει σε περιοχές που επηρεάζονται από συγκρούσεις και αντιμετωπίζουν υψηλή έκθεση σε πλημμύρες - για παράδειγμα, Νεπάλ, Καμερούν, Λιβερία και Κεντροαφρικανική Δημοκρατία (World Bank, 2020).

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι για να κατανοήσουμε τη δυναμική ασφάλειας του σύγχρονου κόσμου με σκοπό την δημιουργία κατάλληλων πολιτικών ασφαλείας, είναι απαραίτητο να αναθεωρήσουμε τη σημασία της διαφορετικής προσέγγισης για την ασφάλειας στον 21^ο αιώνα. Για το σκοπό αυτό, τα κυρίαρχα παραδοσιακά πρότυπα ασφάλειας στις διεθνείς

σχέσεις θα πρέπει να επανεξεταστούν και να νοηματοδοτηθούν σε ένα νέο πλαίσιο με βάση τις κυρίαρχες προκλήσεις ασφάλειας του 21^{ου} αιώνα. Με αυτόν τον τρόπο θα είμαστε σε θέση να καταλάβουμε την εξέλιξη, δηλαδή την τροποποίηση του παραδοσιακού «παραδείγματος» ασφάλειας που συνέβη τις τελευταίες δεκαετίες. Η «αλλαγή παραδείγματος» από μόνη της είναι μια απάντηση σε συσσωρευμένες ανωμαλίες και αντιφάσεις των υπαρχουσών υποθέσεων, εννοιών, αξιών και πρακτικών (National Strategy Information Center, 2011).

Όπως εκτιμά ο Kuhn (1970) η «αλλαγή παραδείγματος» οδηγεί στην επιστημονική πρόοδο. Ωστόσο, η ανικανότητα ή η άρνηση να δούμε πέρα από το παρόν πλαίσιο και ο τρόπος σκέψης υπονομεύει συχνά τις απαραίτητες αλλαγές για την αντιμετώπιση των σχετικών προκλήσεων. Αυτά τα πρότυπα ασφαλείας έχουν διαφορετικούς σκοπούς και είναι πολύ πιθανό κάποια στιγμή οι απαιτήσεις ενός παραδείγματος να έρχονται σε σύγκρουση με τις απαιτήσεις ενός άλλου παραδείγματος, συνεπώς θα πρέπει να επιλεγεί το κατάλληλο ad hoc παράδειγμα για την αντιμετώπιση των προκλήσεων για μια δεδομένη κατάσταση ασφάλειας (Jackson-Preece, 2018).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗ

2.1. Διεθνής Ειρήνη και Ασφάλεια: το μείζον διακύβευμα της παγκόσμιας κοινωνίας

Η ασφάλεια ως το μέγιστο αγαθό, αποτέλεσε τον πρωταρχικό στις πρώιμες μορφές ανάπτυξης της κοινωνίας, καθώς αποτελεί την βασική και αναγκαία συνθήκη για την προστασία της ανθρώπινης ζωής και επίσης για την ευημερία και την ευμάρεια των ανθρώπινων κοινωνιών.

Το "δίλημμα ασφαλείας" αποτέλεσε την βάση του αξιώματος ότι στις ανθρώπινες κοινωνίες η επίτευξη της ασφάλειας δεν είναι δεδομένη, κα αποτέλεσε την απαρχή αποδοχής της συνθήκης ότι η ασφάλεια δεν είναι δεδομένη και καθώς τα κράτη ως διεθνείς δρώντες αναζητούν ισχύ σε βάρος των άλλων καθώς στο διεθνές περιβάλλον η ισχύς ενός κράτους έρχεται σε ευθεία αντίθεση με το επίπεδο ισχύος των άλλων κρατών. Αυτό σημαίνει ότι ένα κράτος δεν μπορεί να προσδιορίσει την ισχύ του μονομερώς αλλά με σχετικούς όρους καθώς η αύξηση ισχύος ενός κράτους συνιστά μείωση της ισχύος ενός άλλου (Schweller, 2015).

Η κατάσταση αυτή ορίστηκε από τον John Herz (Hertz, 1950) αλλά και από τον Robert Jervis αργότερα, ως το «δίλημμα ασφαλείας και ισχύος» (Jervis, 1978). Σύγχρονοι θεωρητικοί των διεθνών σχέσεων χρησιμοποιούν το Θουκυδίδειο Δίλημμα Ασφάλειας (security dilemma) ως αίτιο πολέμου, σε μια ρεαλιστική θεώρηση των Διεθνών Σχέσεων. Ο Θουκυδίδης υπήρξε ο πρώτος θεωρητικός των Διεθνών Σχέσεων ο οποίος αναλύει τον ρόλο της ισχύος στην διεθνή πολιτική. Το δίλημμα

ισχύος και το συναφές δίλημμα ασφαλείας, έχουν ως συνέπεια το ότι η ανθρωπότητα οδηγείται περιοδικά με μαθηματική ακρίβεια στην φρικαλεότητα του πολέμου, μέσα σε ένα πλαίσιο αδιάκοπων συγκρούσεων, πολεμικών αναμετρήσεων, υπεράσπισης συμφερόντων και ανταγωνισμών (Posen, 2000).

Το μεταβαλλόμενο περιβάλλον ασφαλείας παγκοσμίως χαρακτηρίζεται από πολύπλοκες εσωτερικές ή εξωτερικές συγκρούσεις και εχθροπραξίες, οι οποίες έχουν τεράστιο κόστος σε απώλεια ανθρώπινων ζώων και καταστροφών (Van Evera, 2005). Τέτοιου είδους συγκρούσεις δημιουργούνται όχι μόνο από στρατιωτικές επεμβάσεις, αλλά και από την ταχύτατα αυξανόμενη δράση των παραστρατιωτικών οργανώσεων ή οπλισμένων εξτρεμιστικών ομάδων σε πολλές χώρες του κόσμου όπως για παράδειγμα στο Κονγκό, Ταϊλάνδη, Ν. Αφρική, Τσαντ, Μάλι, Λίβανος, Αίγυπτος, Νιγηρία, Υεμένη και αλλού (Smith, 2006). Βασική συνέπεια αυτών των συγκρούσεων είναι η διάλυση της έννομης τάξης, η κατάρρευση της συνταγματικής νομιμότητας στα κράτη όπου εμφανίζονται, η δημιουργία σκηνικού χάους και φυσικά η απώλεια ανθρώπινων ζώων (Lipson, 2003).

2.2. Το νέο περιβάλλον ασφάλειας: Διεθνείς και Ευρωπαϊκοί Μηχανισμοί Ασφαλείας

Πόλεμος, σύρραξη, ένοπλη διαμάχη. Πρόκειται σύμφωνα με τον θεωρητικό του πολέμου Clausewitz, για τους τρεις πυρηνικούς όρους οι οποίοι αποτελούν τις συνιστώσες της πρακτικής χρήσης βίας, ως αναγκαία προϋπόθεση προκειμένου να υλοποιούνται οι πολιτικές

επιδιώξεις των κρατών στο πλαίσιο του διεθνούς περιβάλλοντος (Clausenwitz 1976:45). Αν και ολόκληρη η ιστορική πορεία του ανθρώπου πάνω στη γη, βρίθει από περιστατικά χρήσης ένοπλης βίας, ωστόσο το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου αποτέλεσε το σημείο ορόσημο για μια ολοκληρωτική αναθεώρηση της αντίληψης για την ειρηνική συμβίωση των λαών στον πλανήτη στη βάση μιας Χομπσιανής αντίληψης του ανθρώπου ως «*hominii lupus*» («*homo hominii lupus est*» = «ο άνθρωπος για τον άνθρωπο λύκος είναι»).

Η μεταπολεμική θεσμική οργάνωση της διεθνούς κοινότητας -με τον ΟΗΕ ο οποίος διαδέχθηκε την Κοινωνία των Εθνών, να κατέχει έναν εξέχοντα ρόλο σε αυτήν την οργάνωση και στη συνέχεια το τέλος του Ψυχρού Πολέμου υπήρξαν αναμφίβολα σημεία τομές στην νέα αντίληψη για τον πόλεμο στις κοινωνίες και κυρίως για την ανάγκη η διεθνής κοινότητα να αναπτύξει μηχανισμούς για την εδραίωση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας (Booth, 2008).

Σήμερα, πολλοί διεθνείς ή περιφερειακοί οργανισμοί ασχολούνται με την ειρήνη, την εδραίωση της ειρήνης και την εδραίωση και διατήρησή της: τα Ηνωμένα Έθνη, ο Οργανισμός της Συνθήκης του Βόρειου Ατλαντικού, Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη, η Αφρικανική Ένωση, την Ευρωπαϊκή Ένωση κ.λπ. έχουν θέσει τα ζητήματα της ασφάλειας και ειρήνης στην κορυφή της ατζέντας πολιτικών τους. Στην πραγματικότητα, οι εν λόγω οργανισμοί στέλνουν πολυεθνικές δυνάμεις στις διάφορες περιοχές σύγκρουσης. Στο πλαίσιο του παρόντος κεφαλαίου θα αναλυθούν δυο βασικά συστήματα συλλογικής ασφάλειας, πρωτίστως σε διεθνές επίπεδο το σύστημα Συλλογικής Ασφάλειας του ΟΗΕ και σε περιφερειακό επίπεδο οι θεσμοί ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2.2.1. Το σύστημα Συλλογικής Ασφάλειας του Κεφαλαίου 7 του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών

Αν και η έκφραση «συλλογική ασφάλεια» δεν εμφανίζεται στον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, χρησιμοποιείται συχνά για να αναφέρεται στο σύστημα διατήρησης της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας βάσει του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και των αντίστοιχων διατάξεων των περιφερειακών οργανισμών. Το άρθρο 1 παράγραφος 1 του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών ο οποίος υπογράφηκε στις 26 Ιουνίου 1945, στον Άγιο Φραγκίσκο, στο τέλος της Συνδιασκέψεως των Ηνωμένων Εθνών για τη Διεθνή Οργάνωση, και άρχισε να ισχύει στις 24 Οκτωβρίου 1945, ορίζει ότι ένας από τους κεντρικούς σκοπούς του οργανισμού είναι «Να διατηρώσι την διεθνή ειρήνην και ασφάλειαν και προς τούτο να λαμβάνωσι τελεσφόρα συλλογικά μέτρα δια την πρόληψιν και αποτροπήν των απειλών κατά της ειρήνης και δια την καταστολήν επιθετικών ενεργειών ή άλλων διαταράξεων της Ειρήνης, και να επιτυγχάνωσι, δι' ειρηνικών μέσων και συμφώνως προς τας αρχάς της δικαιοσύνης και του διεθνούς δικαίου την διευθέτησιν ή διακανονισμόν διεθνών διαφορών ή καταστάσεων αίτινες θα ηδύναντο να οδηγήσωσι εις την διατάραξιν της ειρήνης».

Με βάση την θεμελιώδη αυτή εξαγγελία ήδη στο εναρκτήριο άρθρο του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ, τα Ηνωμένα Έθνη έχουν την πρωταρχική ευθύνη «να διατηρήσουν τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια, και προς το σκοπό αυτό: να λάβουν αποτελεσματικά συλλογικά μέτρα για την πρόληψη και την εξάλειψη των απειλών για την ειρήνη και για την καταστολή των πράξεων επιθετικότητας ή άλλων παραβιάσεων της

ειρήνης.

Ανταποκρινόμενο στις προκλήσεις ασφαλείας στο σύγχρονο περιβάλλον, το σύστημα των Ηνωμένων Εθνών μπορεί να ανταποκριθεί στην πολιτική βία με μια ποικιλία τρόπων, τρόπους, κυρίως λόγω του ευέλικτου τρόπου, με τον οποίο μπορούν να ερμηνευθούν τα σχετικά άρθρα του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών. Όσον αφορά τα θεσμικά όργανα του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών, το Συμβούλιο Ασφαλείας έχει την πρωταρχική ευθύνη για τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας.

Εάν δηλαδή σύμφωνα με το άρθρο 39 του Χάρτη του ΟΗΕ, εντοπισθεί ύπαρξη απειλής για την ειρήνη, παραβίαση της ειρήνης ή πράξη επιθετικότητας, το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών μπορεί να διατυπώσει συστάσεις ή να αποφασίσει ποια μέτρα θα ληφθούν από μέλη του ΟΗΕ για τη διατήρηση ή την αποκατάσταση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας.

Το συλλογικό σύστημα ασφαλείας του ΟΗΕ, αποτελεί σε θεσμικό επίπεδο ένα εξόχως κρίσιμης σημασίας εργαλείο το οποίο έχει τεθεί στη διάθεση του ΟΗΕ προς αποτροπή των απειλών κατά της ειρήνης. Το σύστημα κατέχει το μονοπώλιο στη νομιμοποίηση της χρήσης βίας μέσω του μηχανισμού συλλογικής ασφαλείας, για αυτό και ο ρόλος και η σημασία του είναι ιδιαιτέρως σημαντικά (Henkin, 1999). Σύμφωνα με το Χάρτη των ΗΕ, οι αρμοδιότητες του Συμβουλίου Ασφαλείας συνοψίζονται στα εξής:

Διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας σύμφωνα με τις αρχές και τους στόχους των Ηνωμένων Εθνών

Διερεύνηση κάθε διαφοράς ή κατάστασης που μπορεί να οδηγήσει σε διεθνείς τριβές

Πρόταση μεθόδων διακανονισμού διαφορών ή όρων διευθέτησής τους

Διαμόρφωση σχεδίων για την εγκαθίδρυση συστήματος ελέγχου εξοπλισμών

Αξιολόγηση της ύπαρξης απειλής της ειρήνης ή πράξης επίθεσης και σύσταση για τη δράση που πρέπει να αναληφθεί

Κλήση των μελών να εφαρμόσουν οικονομικές κυρώσεις και άλλα μέτρα που δεν περιλαμβάνουν τη χρήση βίας για την αποτροπή ή τη διακοπή επιθετικής δράσης

Ανάληψη στρατιωτικής δράσης ενάντια σε κράτος που χρησιμοποιεί βία παράνομα

Πρόταση εισδοχής νέων μελών

Πρόταση προς τη Γενική Συνέλευση για το διορισμό του Γενικού Γραμματέα και εκλογή από κοινού με τη Γενική Συνέλευση των Δικαστών του Διεθνούς Δικαστηρίου.

Οι αρχικές ενέργειες σε περίπτωση απειλής της ειρήνης αφορούν στο χαρακτηρισμό μίας κατάστασης ως «[...]απειλή για την ειρήνη, διατάραξη της ειρήνης ή επιθετική ενέργεια[...]» από το Συμβούλιο Ασφαλείας, όπως προβλέπει το άρθρο 39 του Χάρτη. Στην περίπτωση που πράγματι διαπιστωθεί, η ύπαρξη απειλής για την ειρήνη, διατάραξης της ειρήνης ή επιθετικής ενέργειας, το Συμβούλιο, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 40 του Χάρτη, έχει την διακριτική ευχέρεια να παρέχει τις αναγκαίες συστάσεις προς τα ενδιαφερόμενα μέρη ή και να λάβει προσωρινά μέτρα πριν τεθεί σε λειτουργία το ίδιο το σύστημα συλλογικής ασφάλειας.

Ειδικότερα, «το Συμβούλιο Ασφαλείας, για να εμποδίσει επιδείνωση της καταστάσεως, μπορεί, πριν να κάνει τις συστάσεις ή πριν να αποφασίσει για τα μέτρα που προβλέπονται από το Άρθρο 39, να καλεί τα ενδιαφερόμενα μέρη να συμμορφωθούν με τα προσωρινά μέτρα που αυτό κρίνει αναγκαία ή επιθυμητά. Αυτά τα προσωρινά μέτρα δε θα βλάπτουν σε τίποτε τα δικαιώματα, τις απαιτήσεις ή τη θέση των ενδιαφερόμενων μερών. Το Συμβούλιο Ασφαλείας θα σημειώνει την παράλειψη κράτους να συμμορφωθεί με αυτά τα προσωρινά μέτρα».

Στα άρθρα 48 και 103 του Χάρτη οποιαδήποτε απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας που αναφέρεται στη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, εκτελείται άμεσα τόσο από τα μέλη του Ο.Η.Ε. όσο και από τυχόν διεθνείς οργανώσεις στις οποίες τα ίδια μέλη υπάγονται (βλέπε Ε.Ε.). Σε περίπτωση συγκρούσεως μεταξύ των υποχρεώσεων που προκύπτουν από τον Ο.Η.Ε. και οποιαδήποτε άλλη διεθνή συμφωνία προς τα μέλη υπερέχουν οι θέσεις του Ο.Η.Ε (Henkin, 1999).

Το Συμβούλιο έχοντας τη βασική ευθύνη, βάσει του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, για τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, έχει επίσης την ευχέρεια, να ζητήσει διαμεσολάβηση, να ορίσει ειδικό εκπρόσωπο ή να καλέσει το Γενικό Γραμματέα να παράσχει καλές υπηρεσίες. Επίσης μπορεί να προσδιορίσει το πλαίσιο αρχών για την επίλυση μιας ad hoc διαφοράς (Ram, 2008).

Σε περίπτωση πολεμικών συγκρούσεων, το πρώτο μέλημα του Συμβουλίου είναι η όσο το δυνατόν συντομότερη κατάπαυση του πυρός. Η ιστορική διαδρομή του Συμβουλίου Ασφαλείας έχει καταδείξει ότι το Συμβούλιο έχει λάβει αποφάσεις κατάπαυσης του πυρός, οι οποίες διαδραμάτισαν τελικά καταλυτικό ρόλο στη διακοπή των εχθροπραξιών.

Μια άλλη δυνατότητα του Συμβουλίου Ασφαλείας στην περίπτωση ύπαρξης πολεμικών συρράξεων είναι να δώσει εντολή πραγματοποίησης Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων με σκοπό τη μείωση της έντασης μεταξύ των δυο μερών και το να πεισθούν οι αντιμαχόμενες πλευρές να καθίσουν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων αφού έχουν δημιουργηθεί πριν οι κατάλληλες συνθήκες διαπραγμάτευσης.

Μια άλλη δυνατότητα του Συμβουλίου Ασφαλείας στο πλαίσιο του συστήματος Συλλογικής Ασφάλειας είναι η επιβολή αναγκαστικών μέτρων, όπως μεταξύ άλλων οι οικονομικές κυρώσεις ή ακόμα και η ανάληψη συλλογικής στρατιωτικής δράσης (Ram, 2008). Μετά από σχετική πρόταση του Συμβουλίου Ασφαλείας, κράτη μέλη του ΟΗΕ εναντίον των οποίων έχουν ληφθεί μέτρα μπορούν να οδηγήσουν στην απώλεια βασικών δεσμών δικαιωμάτων που τους παρέχει η συμμετοχή στον ΟΗΕ. Μάλιστα, η συστηματική παραβίαση των αρχών του χάρτη από κράτος-μέλος μπορεί ακόμα και να επισύρει την μόνιμη διαγραφή του από τον Οργανισμό.

Στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων του όπως αυτές απορρέουν από το Κεφάλαιο 7 του Χάρτη, το Συμβούλιο Ασφαλείας έχει κληθεί να δράσει αρκετές φορές (Gaddis, 2006). Για παράδειγμα, στις 15 Οκτωβρίου 1999, το Συμβούλιο Ασφαλείας κάνοντας χρήση των προαναφερθέντων εξουσιών, εξέδωσε το «ψήφισμα 1267 (1999)» σύμφωνα με το οποίο:

«α. καταδικάζεται η υποδοχή και εκπαίδευση τρομοκρατών καθώς και η προετοιμασία αυτών για τρομοκρατικές επιθέσεις εντός της επικράτειας του Αφγανιστάν.

β. όλα τα κράτη υποχρεούνται να δεσμεύσουν τα κεφάλαια και τους λοιπούς οικονομικούς πόρους που προέρχονται από περιουσιακά στοιχεία

τα οποία ανήκουν στους «Ταλιμπάν» ή ελέγχονται άμεσα ή έμμεσα από αυτούς, ή ανήκουν ή ελέγχονται από οποιαδήποτε επιχείρηση ανήκει η ελέγχεται από τους «Ταλιμπάν» εκτός εάν υπάρχει ειδική άδεια «περί του αντιθέτου, ανά περίπτωση, και για ανθρωπιστικούς λόγους».

γ. συστήνεται αρμόδια επιτροπή, γνωστή ως «Επιτροπή Κυρώσεων», αρμόδια να:

1. προσδιορίσει τα κατά την προηγούμενη παράγραφο κεφάλαια και λοιπούς οικονομικούς πόρους,
2. εξετάσει τυχόν αιτήσεις εξαιρέσεως από τις επιβληθείσες κυρώσεις της προηγούμενης παραγράφου,
3. μεριμνήσει για την πιστή εφαρμογή των κυρώσεων από τα κράτη.

Παράλληλα, στις 19 Οκτωβρίου 2000, το Συμβούλιο Ασφαλείας, εξέδωσε το «ψήφισμα 1333 (2000)» σύμφωνα με το οποίο:

α. εφιστά την προσοχή και συμμόρφωση των «Ταλιμπάν» με το «ψήφισμα 1267 (1999)» και ιδιαίτερα με την παροχή καταφυγίου και εκπαιδεύσεως στους διεθνής τρομοκράτες και οργανώσεις.

β. εντείνεται η απαγόρευση πτήσεων

γ. όλα τα κράτη πρέπει να δεσμεύσουν τα κεφάλαια και τα λοιπά περιουσιακά στοιχεία του «Οσάμα Μπίν Λάντεν» καθώς και ατόμων ή οργανώσεων που συνδέονται με αυτόν σύμφωνα με τις υποδείξεις της Επιτροπής Κυρώσεων, περιλαμβανομένης και τις οργανώσεως «Αλ Κάϊντα» , καθώς επίσης και των κεφαλαίων τα οποία αντλούνται από περιουσιακά στοιχεία που ανήκουν στον «Οσάμα Μπίν Λάντεν» και σε άτομα ή οργανώσεις που συνδέονται με αυτόν ή ελέγχονται άμεσα ή

έμμεσα εξ' αυτών.

δ. η Επιτροπή Κυρώσεων οφείλει να τηρεί ενημερωμένο κατάλογο, τον λεγόμενο «Ενοποιημένο Κατάλογο», με τα ονόματα των ατόμων και των οργανώσεων που η ίδια προσδιόρισε ως συνδεδεμένα με τον «Οσάμα Μπίν Λάντεν» συμπεριλαμβανομένης και της «Αλ Κάϊντα».

Όσον αφορά την δυνατότητα διεξαγωγής Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων του ΟΗΕ, Ο Καταστατικός Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών παρέχει στο Συμβούλιο Ασφαλείας τη δύναμη για συλλογική δράση ώστε να διατηρηθεί η διεθνής ειρήνη και ασφάλεια. Έτσι όταν υπάρχει περίπτωση όπου διακυβεύεται η διεθνής ειρήνη και ασφάλεια, η διεθνής κοινότητα ζητά από το Συμβούλιο Ασφαλείας να εγκρίνει ειρηνευτικές διαδικασίες βάσει των εξουσιοδοτήσεων του Κεφαλαίου 6 του Καταστατικού Χάρτη το οποίο προβλέπει την ειρηνική διευθέτηση των διαφορών (Findlay, 2014).

Σε περιπτώσεις κατά τις οποίες δεν θεωρείται κατάλληλη η άμεση εμπλοκή των Ηνωμένων Εθνών στο πλαίσιο του Κεφαλαίου 7, το Συμβούλιο εξουσιοδοτεί περιφερειακές οργανώσεις, όπως είναι το ΝΑΤΟ, η Δυτικοαφρικανική Οικονομική και Νομισματική Ένωση ή εθελοντικούς συνασπισμούς κρατών για την ανάληψη ειρηνευτικών διαδικασιών και διαδικασιών επιβολής ειρήνης (Worboys, 2007).

Οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις του ΟΗΕ αποτελούν αναμφισβήτητα κρίσιμο παράγοντα επίλυσης των διεθνών συγκρούσεων, καθώς δημιουργούν τις απαραίτητες συνθήκες ασφάλειας σε μια περίπτωση σύγκρουσης καθώς και συνθήκες για την παροχή υποστήριξης σε χιλιάδες ή και εκατομμύρια ανθρώπους που δημιουργούνται μετά από μια πολεμική σύγκρουση (Bureš, 2006).

Ειδικότερα έργο των ειρηνευτικών δυνάμεων του ΟΗΕ οι οποίες κατά περίπτωση μπορούν να περιλαμβάνουν στρατιώτες, αξιωματικούς της αστυνομίας και πολιτικό προσωπικό, είναι ο έλεγχος ως παρατηρητές των ειρηνευτικών διαδικασιών σε περιοχές μετά από την διεξαγωγή συγκρούσεων (Fortna, 2004). Στόχος είναι η παροχή συνδρομής στους πρώην αντιμαχόμενους ώστε να εφαρμοστούν τις ειρηνευτικές συμφωνίες που έχουν υπογράψει (Pushkina, 2006). Πρόκειται για μια συνδρομή η οποία ενδέχεται να λάβει διάφορες μορφές μεταξύ των οποίων και η οικοδόμηση μέτρων εμπιστοσύνης, οι διαπραγματεύσεις για την δίκαιη κατανομή ισχύος, η υποστήριξη για την διενέργεια εκλογών, η ενδυνάμωση της εφαρμογής του νόμου και η οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Παράλληλα στόχος των ειρηνευτικών επιχειρήσεων είναι η πρόληψη της επανάληψης ή της κλιμάκωσης ήδη υφιστάμενων συρράξεων, δημιουργώντας το κατάλληλο και κυρίως ασφαλές περιβάλλον το οποί διευκολύνει την συνέχιση των ειρηνευτικών προσπαθειών (Goulding, 1993).

Καταληκτικά το σύστημα ασφαλείας του ΟΗΕ είναι ένα γενικώς αποδεκτό ως επιτυχημένο σύστημα, το οποίο προέκυψε από την ανάγκη εξεύρεσης νέων μεθόδων που θα συνέβαλαν στην προστασία της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας στις περιπτώσεις εκείνες που δεν οι σχετικοί κίνδυνοι δεν μπορούσαν να αντιμετωπισθούν με τις διαδικασίες ειρηνικής επίλυσης των διαφορών που προβλέπει ο Χάρτης.

Ωστόσο θα πρέπει να επισημανθεί ότι αρκετά συχνά παρατηρήθηκε σχετική δυσκαμψία στη λήψη των σχετικών αποφάσεων. Η εξέλιξη αυτή σχετίζεται εν πολλοίς με την ίδια τη δομή του Συμβουλίου Ασφαλείας. Όπως είναι γνωστό το Συμβούλιο. Το γεγονός αυτό οφείλεται ίσως σε μεγάλο βαθμό στην δομή του Συμβουλίου Ασφαλείας. Όπως είναι γνωστό,

το Συμβούλιο Ασφαλείας, απαρτίζεται από πέντε μόνιμα μέλη, τις ΗΠΑ, τη Ρωσία, το Ηνωμένο Βασίλειο, τη Γαλλία και τη Κίνα και δέκα μη-μόνιμα μέλη με διετή θητεία. Το δικαίωμα ωστόσο των πέντε μόνιμων μελών στην αρνησικυρία (veto) των αποφάσεων, που σκοπό είχε την αποφυγή σύγκρουσης μεταξύ του ίδιου του Οργανισμού και των ισχυρότερων μελών του, κατά τη σύστασή του, οδηγεί συχνά το Συμβούλιο σε μία σχετική αδυναμία ελέγχου των εσωτερικών του τάσεων, ειδικά στις περιπτώσεις όπου η λήψη μέτρων δύναται να βλάψει τα εθνικά συμφέροντα των μόνιμων μελών (Bureš, 2006).

Έτσι αυτή η δομική αδυναμία το ΟΗΕ που οδηγεί σε αδράνεια, αποτέλεσε συχνά την αιτία, μη εξεύρεσης λύσεων όπως για παράδειγμα στην περίπτωση της Κρίσης της Κορέας το 1950 λόγω κυρίως του ψυχροπολεμικού κλίματος της εποχής. Ωστόσο στην περίπτωση της Κορέας, το Ψήφισμα 377 (V) της Γενικής Συνέλευσης αποτέλεσε το έναυσμα, ώστε η εκτελεστική εξουσία του Συμβουλίου Ασφαλείας, να διαχυθεί υποκαθιστώντας το, στις περιπτώσεις που το τελευταίο αδυνατεί να λάβει χρήσιμες αποφάσεις (Bureš, 2006).

2.2.2 Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ) της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ) της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θεσπίστηκε από τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ) το 1993 με σκοπό τη διαφύλαξη της ειρήνης, την ενίσχυση

της διεθνούς ασφάλειας, την προώθηση της διεθνούς συνεργασίας και την ανάπτυξη και εδραίωση της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών. Οι διαδικαστικοί κανόνες για την ίδρυση της ΚΕΠΠΑ παρατίθενται στον Τίτλο V της ΣΕΕ με τίτλο «Ο χώρος Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης», το οποίο αποτελείται από έντεκα υπο-άρθρα. Ενώ η Κοινότητα και τα κράτη μέλη ενεργούν από κοινού στο πλαίσιο της ΣΕΕ, οι στόχοι της ΚΕΠΠΑ επιτυγχάνεται με κοινή δράση

Στο πλαίσιο του νομικού πλαισίου της ΚΕΠΠΑ, πρέπει να δοθεί προσοχή στην ειδική δομή της ΣΕΕ, η οποία χωρίζεται σε τρεις βασικούς πυλώνες. Ο πρώτος πυλώνας περιλαμβάνει τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, ενώ ο δεύτερος και ο τρίτος πυλώνας αφορούν ειδικές μορφές πολιτικών και συνεργασίας, και συγκεκριμένα της ΚΕΠΠΑ και της συνεργασίας στους τομείς της Δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων . Όντας αναπόσπαστο μέρος της ΣΕΕ, ο Τίτλος V της ΣΕΕ δεν μπορεί να αναλυθεί μεμονωμένα, καθώς υπάρχει μεγάλη αλληλεπίδραση μεταξύ των τριών πυλώνων όπως στους τομείς του ασύλου και της πολιτικής θεωρήσεων. Εξάλλου, οι συμπληρωματικές διατάξεις καθορίζονται στους τίτλους I (κοινές διατάξεις) και VII (Τελικές διατάξεις), 4 και επίσης σε διάφορες δηλώσεις που είναι προσαρτημένες στη Συνθήκη του Μάαστριχτ.

Ως προς το πεδίο εφαρμογής τα όρια της ΚΕΠΠΑ και τα θέματα που καλύπτονται από την ΚΕΠΠΑ, θα πρέπει να επισημανθεί ότι θεσμικά, δεν υπάρχει όριο στο πεδίο εφαρμογής της ΚΕΠΠΑ, καθώς καλύπτει σχεδόν όλους τους τομείς της εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένων όλων των θεμάτων που σχετίζονται με την ασφάλεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και την διαμόρφωση κοινής αμυντικής πολιτικής. Με τον καιρό, η ΚΕΠΠΑ μπορεί ακόμη και να οδηγήσει σε κοινή

άμυνα Ωστόσο, σύμφωνα με το άρθρο Ι (2) της ΣΕΕ, κατά τον καθορισμό και την εφαρμογή της ΚΕΠΠΑ, οριζόταν πως θα έπρεπε να επιδιωχθούν οι ακόλουθοι στόχοι:

- διαφύλαξη των κοινών αξιών, των θεμελιωδών συμφερόντων και της ανεξαρτησίας της Ένωσης

- ενίσχυση της ασφάλειας της Ένωσης και των κρατών μελών της με κάθε τρόπο ·

- διατήρηση της ειρήνης και ενίσχυση της διεθνούς ασφάλειας, σύμφωνα με τις αρχές του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών καθώς και οι αρχές της Τελικής πράξης του Ελσίνκι και των στόχων του Χάρτη των Παρισίων,

- ανάπτυξη και εδραίωση της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών

Αυτή η λίστα είναι εξαντλητική, ωστόσο αφήνει περιθώρια για ευρεία ερμηνεία. Απεικόνιζε τη φιλοδοξία της Ευρωπαϊκής Ένωσης να διαδραματίσει έναν πιο ορατό ρόλο στη διεθνή σκηνή δεδομένου ότι προφανώς δεν περιοριζόταν απλώς στη διαφύλαξη πρωταρχικών ή θεμελιωδών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αντικατόπτριζε περαιτέρω την κατανόηση ότι η οικονομική και η κοινωνική σταθερότητα και συνεργασία συνδέονται με τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια και την προώθηση της δημοκρατίας.

Τον Δεκέμβριο του 1999, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θεσμοθέτησε τον ρόλο του Ύπατου Εκπροσώπου της ΚΕΠΠΑ ο οποίος είναι ο κύριος συντονιστής και εκπρόσωπος της κοινής εξωτερικής πολιτικής και

πολιτικής ασφάλειας εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Συνθήκη της Νίκαιας του 2003 θέσπισε αλλαγές αναφορικά με την διαδικασία λήψης αποφάσεων στο πλαίσιο της ΚΕΠΠΑ, αναθέτοντας παράλληλα στην Επιτροπή Πολιτικής και Ασφάλειας (ΕΠΑ), η οποία συγκροτήθηκε το 2001, να ασκεί τον πολιτικό έλεγχο και τη στρατηγική διεύθυνση των επιχειρήσεων διαχείρισης κρίσεων.

Η Συνθήκη της Λισαβόνας, η οποία τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2009, και εξόπλισε την ΕΕ με νομική προσωπικότητα, κατάργησε τη δομή των πυλώνων η οποία είχε θεσπιστεί το 1993 από την ΣΕΕ και παράλληλα δημιούργησε μια σειρά νέων θεσμών της ΚΕΠΠΑ, μεταξύ των οποίων του Υπατου Εκπροσώπου της Ένωσης για θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας που ασκεί επίσης καθήκοντα Αντιπροέδρου της Επιτροπής (ΑΠ/ΥΕ) και του νέου μόνιμου Προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Παράλληλα, η Συνθήκη θέσπισε την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης (ΕΥΕΔ) και αναβάθμισε την Κοινή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας (ΚΠΑΑ), που αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της ΚΕΠΠΑ.

Διαχρονικά η ΕΕ ανέπτυξε πρωτοβουλίες, δράσεις και πολιτικές που αφορούν την άμυνα και την ασφάλεια στο πλαίσιο της ΚΕΠΠΑ. Η Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία (Europol) για παράδειγμα, έχει αποστολή να υποστηρίζει τα κράτη μέλη της ΕΕ στην πρόληψη και την καταπολέμηση κάθε μορφής σοβαρού διεθνούς και οργανωμένου εγκλήματος, του εγκλήματος στον κυβερνοχώρο και της τρομοκρατίας ενώ παράλληλα συνεργάζεται με πολλά κράτη εταίρους εκτός ΕΕ και διεθνείς οργανισμούς. Οι μεγάλες εγκληματικές και τρομοκρατικές οργανώσεις συνιστούν σήμερα σημαντική απειλή για την εσωτερική ασφάλεια της ΕΕ, καθώς και για την ασφάλεια και τα μέσα βιοπορισμού

των κατοίκων της (Bureš, 2016).

Οι σοβαρότερες απειλές για την ασφάλεια προέρχονται από την τρομοκρατία· τη διεθνή διακίνηση ναρκωτικών και τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, την οργανωμένη απάτη, την παραχάραξη του ευρώ και την παράνομη διακίνηση ανθρώπων. Το όραμα της Europol είναι να διασφαλίσει μια αποτελεσματική ανταπόκριση της ΕΕ στις απειλές του σοβαρού διεθνούς και οργανωμένου εγκλήματος, του εγκλήματος στον κυβερνοχώρο και της τρομοκρατίας στην ΕΕ, ενεργώντας ως ο κύριος κόμβος πληροφοριών, παρέχοντας ευέλικτη επιχειρησιακή υποστήριξη και παρέχοντας ευρωπαϊκές αστυνομικές λύσεις σε συνεργασία με το δίκτυο των εταίρων της ΕΕ (Safjański, 2013).

Παράλληλα, η Europol μέσα από εξελιγμένα συστήματα τα οποία έχει δημιουργήσει όπως το Πληροφοριακό Δίκτυο της Europol (Europol Information System - EIS), παρέχει τη δυνατότητα στα κράτη-μέλη να μοιράζονται πληροφορίες για ύποπτους και διασυνδεδεμένους με το οργανωμένο έγκλημα και την τρομοκρατία, ενώ το δίκτυο ανταλλαγής πληροφοριών (Secure Information Exchange Network Application SIENA) επιτρέπει στα κράτη μέλη να ανταλλάσσουν πληροφορίες με γρήγορο, ασφαλή και φιλικό προς τον χρήστη τρόπο μεταξύ τους, με την Europol ή με τρίτα μέρη που έχουν συμφωνία συνεργασίας με την Europol (James, 2016).

Ένας ακόμα Οργανισμός της ΕΕ στον τομέα της ασφάλειας είναι η Eurojust, που ιδρύθηκε το 2002, για τη δικαστική συνεργασία στον τομέα της ποινικής δικαιοσύνης μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ. Η Eurojust βοηθά τους εισαγγελείς και τις δικαστικές αρχές να επιλύσουν ορισμένα από τα πιο σοβαρά και περίπλοκα εγκλήματα στην ΕΕ, όπως τρομοκρατία,

εμπορία ανθρώπων, εγκλήματα στον κυβερνοχώρο, διακίνηση ναρκωτικών, διαφθορά και απάτη. Η Eurojust συντονίζει διασυνοριακές έρευνες και στόχους δράσης, υποστηρίζει κοινές ομάδες ερευνών και διευκολύνει τη χρήση εργαλείων δικαστικής συνεργασίας, όπως εντολές δήμευσης, ευρωπαϊκά εντάλματα σύλληψης (ΕΕΣ) και ευρωπαϊκές εντολές έρευνας (ΕΕΕ). Το 2019, ο αριθμός των υποθέσεων αυξήθηκε κατά 17% σε 8.000 συνολικά. Ο Οργανισμός αποτελείται από εισαγγελείς, δικαστές και εκπροσώπους των δικαστικών αρχών από τα κράτη μέλη, ενώ συνεργάζεται επίσης με τρίτες χώρες διαθέτοντας σημεία επαφής σε όλο τον κόσμο (Monar, 2013).

Τέλος, ο Οργανισμός Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (Frontex) είναι υπεύθυνος για τη συνεργασία μεταξύ των εθνικών συνοριοφυλάκων και των συνοριοφυλάκων των κρατών μελών της Περιοχής Σένγκεν. Ο Οργανισμός Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (Frontex) είναι ένα κέντρο για δραστηριότητες ελέγχου των συνόρων στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ, που μοιράζεται πληροφορίες και εμπειρογνωμοσύνη με όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, καθώς και γειτονικές χώρες εκτός ΕΕ που πλήττονται από μεταναστευτικές τάσεις και διασυνοριακό έγκλημα.

Μεταξύ των πολλών καθηκόντων του, ο οργανισμός συντονίζει την ανάπτυξη συνοριοφυλάκων και ακτοφυλακών, με σκάφη, αεροπλάνα, περιπολικά αυτοκίνητα και άλλο εξοπλισμό, σε χώρες της ΕΕ που αντιμετωπίζουν εξαιρετική πίεση στα εξωτερικά τους σύνορα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ ΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ

Δεν υπάρχουν καθολικά αναγνωρισμένοι ορισμοί για τις ανθρωπιστικές κρίσεις ενώ οι όροι «ανθρωπιστικές κρίσεις» και «ανθρωπιστική έκτακτη ανάγκη» χρησιμοποιούνται συχνά εναλλακτικά. Σύμφωνα με τον ορισμό του ΟΗΕ ως ανθρωπιστική κρίση ορίζεται «μια κατάσταση κατά την οποία υπάρχει μια ασυνήθιστη και γενικευμένη απειλή για την ανθρώπινη ζωή, την υγεία ή τη διαβίωση». Σύμφωνα με έναν επίσης ορισμό, ως ανθρωπιστική κρίση ορίζεται ένα συμβάν ή μια σειρά συμβάντων που αντιπροσωπεύουν μια κρίσιμη απειλή για την υγεία, την ασφάλεια, ή την ευημερία μιας κοινότητας ή άλλης μεγάλης ομάδας ανθρώπων, συνήθως σε μια ευρεία περιοχή (UNHCR 2019).

Συμβατικά υπάρχουν τρεις τύποι ανθρωπιστικής κρίσης (Ganyelar, 2012):

Τεχνητές κρίσεις: συμπεριλαμβανομένων των ένοπλων συγκρούσεων

Φυσικές καταστροφές: συμπεριλαμβανομένων γεωφυσικών

καταστροφών (π.χ. σεισμοί, τσουνάμι και ηφαιστειακές εκρήξεις), υδρολογικών καταστροφών (π.χ. πλημμύρες, χιονοστιβάδες), κλιματολογικών καταστροφών (π.χ. ξηρασίες), μετεωρολογικών καταστροφών (π.χ. καταιγίδες, κυκλώνες) ή βιολογικών καταστροφών (π.χ. επιδημίες)

Περίπλοκες καταστάσεις έκτακτης ανάγκης: γενικά συνδυασμός ανθρωπογενών κρίσεων και φυσικών καταστροφών. Η Μόνιμη Διυπηρεσιακή Επιτροπή (IASC), ορίζει μια περίπλοκη κατάσταση έκτακτης ανάγκης ως: «Μια ανθρωπιστική κρίση σε μια χώρα, περιοχή ή κοινωνία όπου υπάρχει συνολική ή σημαντική κατάρρευση της εξουσίας που προκύπτει από εσωτερική ή εξωτερική σύγκρουση, η οποία απαιτεί διεθνή παρέμβαση που υπερβαίνει την εντολή ή την ικανότητα οποιουδήποτε μεμονωμένου οργανισμού και η οποία έχει αξιολογηθεί ότι απαιτεί εντατικό και εκτεταμένο πολιτικό και διαχειριστικό συντονισμό. " Οι σύνθετες καταστάσεις έκτακτης ανάγκης χαρακτηρίζονται συνήθως από (Reeves, 2012):

εκτεταμένη βία και απώλεια ζωής

εκτοπισμένους πληθυσμούς

ευρεία ζημία σε κοινωνίες και οικονομίες

ανάγκη για πολύπλευρη ανθρωπιστική βοήθεια μεγάλης κλίμακας

Οι ανθρωπιστικές οργανώσεις, οι κυβερνήσεις και οι άνθρωποι σε όλο τον κόσμο αντιμετωπίζουν συνεχώς ένα ρεύμα κρίσεων που απαιτούν οικονομική, διοικητική και υλικοτεχνική διαχείριση. Ένα ευρύ φάσμα φαινομένων εμπίπτει στο πεδίο των ανθρωπιστικών κρίσεων, με αιτίες που κυμαίνονται από αργά αναπτυσσόμενες κρίσεις όπως για παράδειγμα

ξηρασίες και εμφύλιο πόλεμο στο Νότιο Σουδάν έως ταχέως αναπτυσσόμενες καταστροφές, όπως σεισμικά γεγονότα μεγάλης κλίμακας και ακραία καιρικά φαινόμενα. Μόνο το 2018, περίπου 13,6 εκατομμύρια άνθρωποι εκτοπίστηκαν από τα σπίτια τους εντός ή πέραν των συνόρων λόγω συγκρούσεων ή φυσικών κινδύνων, συνοπολογιζόμενοι στους δεκάδες εκατομμύρια ήδη εκτοπισμένους, που ανέρχονται συνολικά σε 70,8 εκατομμύρια άτομα παγκοσμίως (IDMC 2019; UNHCR 2019).

Η αυξανόμενη κλίμακα και η σοβαρότητα των ανθρωπιστικών κρίσεων επιβαρύνουν τα εθνικά και διεθνή συστήματα: ο παγκόσμιος αριθμός ατόμων που χρειάζονται ανθρωπιστική βοήθεια αυξήθηκε από 81 εκατομμύρια το 2014 σε 131,7 εκατομμύρια το 2019 και το χάσμα μεταξύ της χρηματοδοτικής ανταπόκρισης διεθνών χορηγών και των απαραίτητων κονδυλίων όπως αυτά εκτιμώνται από τον ΟΗΕ για την κάλυψη των περισσότερων ανθρωπιστικών αναγκών αυξήθηκε από 2,6 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ το 2009 σε 11 δισεκατομμύρια δολάρια το 2018 (UN-OCHA 2019).

Καθώς οι ένοπλες συγκρούσεις σε περιοχές όπως η Συρία συνεχίζονται αυξάνουν την περιφερειακή αστάθεια και προσθέτουν περαιτέρω ζητήματα διαχείρισης ανθρωπιστικών κρίσεων σε περιοχές με ήδη τεταμένες συνθήκες. Τέτοιες προκλήσεις προσθέτουν σε αυτές που δημιουργούνται τακτικά από ακραία καιρικά φαινόμενα, όπως πλημμύρες, ξηρασία και κυκλώνες, που αυξάνονται σε αριθμό και αντίκτυπο λόγω της ανθρωπογενούς κλιματικής αλλαγής (EM-DAT 2016). Οι ανθρωπιστικές κρίσεις τείνουν να είναι παρατεταμένες και αρκετές έχουν γίνει χρονικά εκτεταμένες. Για παράδειγμα, μεταξύ των μεγάλων κρίσεων το 2018, οι κρίσεις παρέμειναν ενεργές για κατά μέσο όρο πάνω από 9 χρόνια, με κάποιες να εκτείνονται έως και 20 χρόνια (UN-OCHA 2019).

Οι ανθρωπιστικές κρίσεις, συμπεριλαμβανομένων των ένοπλων συγκρούσεων, του αναγκαστικού εκτοπισμού, των φυσικών καταστροφών και των σοβαρών εκδηλώσεων ασθενειών, επηρεάζουν σήμερα εκατοντάδες εκατομμύρια ζωές σε όλο τον κόσμο και προκαλούν εντυπωσιακό αντίκτυπο στην ανθρώπινη υγεία, ειδικά σε περιβάλλοντα χαμηλών πόρων.

Οι κρίσεις αυτές εμφανίζονται συνήθως στο πλαίσιο μιας υφιστάμενης κατάστασης έλλειψης προστασίας, κατά την οποία μια σειρά από προ-υπάρχοντες παράγοντες (φτώχεια, ανισότητα, έλλειψη πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες) επιδεινώνονται από μια φυσική καταστροφή ή ένοπλη σύρραξη, πολλαπλασιάζοντας τις καταστροφικές συνέπειες.

Μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, η δημιουργία των Ηνωμένων Εθνών και έγγραφα όπως η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η Σύμβαση για τη Γενοκτονία, οι τέσσερις Συμβάσεις της Γενεύης του 1949 και τα Πρόσθετα Πρωτόκολλά τους, καθώς και έννοιες όπως η Ευθύνη Προστασίας (Responsibility to Protect) έχουν μεταμορφώσει το διεθνές δίκαιο και τη βάση για το πώς τα κράτη πρέπει να διεξάγουν τις διεθνείς σχέσεις. Ωστόσο, στην πραγματικότητα, και ο 21ος αιώνας δεν παραμένει ξένος στις ανθρωπιστικές καταστάσεις έκτακτης ανάγκης: από ανθρωπογενείς και φυσικές καταστροφές έως πολέμους και επαναστάσεις, εκατομμύρια ζωές παραμένουν σε κίνδυνο. Σήμερα, η παγκόσμια κοινότητα δοκιμάζεται σε επίπεδο ανθρωπιστικών κρίσεων με απρόβλεπτους τρόπους (Jeong & Yeo, 2017).

Πολλοί Διεθνείς Οργανισμοί σήμερα έχουν αναπτύξει δράση για την αντιμετώπιση των μεγάλων διεθνών ανθρωπιστικών κρίσεων με κυρίαρχο

ανάμεσά τους τον ΟΗΕ. Ο ΟΗΕ συντονίζει τις ενέργειές του στις ανθρωπιστικές κρίσεις μέσω μιας επιτροπής στην οποία συμμετέχουν όλα τα κύρια ανθρωπιστικά σώματα, με πρόεδρο τον Συντονιστή Έκτακτης Βοήθειας του ΟΗΕ. Μέλη του είναι το Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για τα Παιδιά (UNICEF), το Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για την Ανάπτυξη (UNDP), το Παγκόσμιο Πρόγραμμα Τροφίμων (WFP), και η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR).

Στις 19 Δεκεμβρίου 1991, στην 78η σύνοδο της Γενικής Συνέλευσης, με το ψήφισμα 46/182 ενισχύθηκε η δράση του ΟΗΕ για την αύξηση της παροχής ανθρωπιστικής όπου είναι απαραίτητο. Σύμφωνα με το Ψήφισμα της Γενικής Συνέλευσης, η ανθρωπιστική βοήθεια είναι πρωταρχικής σημασίας για τα θύματα φυσικών καταστροφών και άλλων καταστάσεων έκτακτης ανάγκης (Bellamy, 2009).

Ειδικότερα, το ψήφισμα GA 46/182 προβλέπει την κύρια δομή του διεθνούς ανθρωπιστικού συστήματος, η οποία είναι:

- Ο διορισμός ενός συντονιστή έκτακτης βοήθειας (Emergency Relief Coordinator - ERC), ο οποίος συντονίζει και διευκολύνει την ανθρωπιστική βοήθεια. Ο συντονιστής έκτακτης βοήθειας (ERC) είναι ο ανώτερος αξιωματούχος του ΟΗΕ αφιερωμένος στις ανθρωπιστικές υποθέσεις. Ο Συντονιστής, αναφέρεται απευθείας στον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών και χρησιμεύει ως κεντρικό σημείο για κυβερνήσεις, διακυβερνητικούς και μη κυβερνητικούς οργανισμούς για ανθρωπιστικά θέματα. Υπό αυτήν την ιδιότητα, ο Συντονιστής καλείται συχνά ενώπιον του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ προκειμένου να παράσχει πληροφορίες σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης. Το ψήφισμα της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών που δημιούργησε τη θέση

του συντονιστή έκτακτης ανάγκης ίδρυσε επίσης τη μόνιμη επιτροπή του Οργανισμού και ανέθεσε την προεδρία της στον Συντονιστή. Αυτό παρέχει στον συντονιστή την αρμοδιότητα να συγκαλεί συνεδρίαση της Επιτροπής και να καθορίζει την ημερήσια διάταξη. Ως πρόεδρος του IASC, ο Συντονιστής, καθοδηγεί την επιτροπή να αναπτύξει ενοποιημένες θέσεις και να κινητοποιήσει πόρους για την αντιμετώπιση ανθρωπιστικών κρίσεων.

Σε περίπτωση κρίσης, ο Συντονιστής μπορεί να διορίσει έναν συντονιστή ανθρωπιστικής βοήθειας (HC) για να ηγηθεί της αντίδρασης επί τόπου. Εάν η κατάσταση έκτακτης ανάγκης απαιτεί εξειδικευμένη υποστήριξη, μπορεί να ζητήσει την συνδρομή ενός "Cluster" δηλαδή μιας ομάδας θεματικών εμπειρογνομώνων.

- Η μόνιμη επιτροπή του Οργανισμού (Inter-Agency Standing Committee - IASC) ως ο κύριος μηχανισμός που συντονίζει τη βοήθεια μεταξύ των ανθρωπιστικών εταίρων. Η IASC δημιουργήθηκε με το ψήφισμα 46/182 της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) το 1991 και είναι το πιο μακροχρόνιο και υψηλού επιπέδου φόρουμ συντονισμού ανθρωπιστικού χαρακτήρα του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών, το οποίο συγκεντρώνει τους εκτελεστικούς αρχηγούς των 18 Οργανισμών των ΗΕ, για να διασφαλίσουν τη συνοχή των προσπαθειών ετοιμότητας και αντίδρασης, να διαμορφώσουν την απαιτούμενη πολιτική και να συμφωνήσουν σε προτεραιότητες για ενισχυμένη ανθρωπιστική δράση. Η IASC βρίσκεται υπό την προεδρία του συντονιστή έκτακτης ανάγκης (ERC) και διευκολύνει τον ηγετικό ρόλο του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, ενώ συγκαλεΐται τακτικά για να εξασφαλίσει καλύτερη προετοιμασία, καθώς και ταχεία και συνεκτική ανταπόκριση σε ανθρωπιστικές κρίσεις.

Οι ευθύνες του IASC περιλαμβάνουν: λήψη στρατηγικών και πολιτικών αποφάσεων, επικύρωση σημαντικών επιχειρησιακών αποφάσεων, διαιτησία όπου δεν μπορεί να επιτευχθεί συναίνεση από άλλες δομές IASC, υπεράσπιση κοινών αρχών, συλλογικά ή ατομικά για λογαριασμό της IASC · έγκριση των σχεδίων εργασίας των δομών της IASC καθώς και ορισμό Ανθρωπιστικών Συντονιστών. Η Επιτροπή υποστηρίζεται στο έργο της από επικουρικά όργανα και ειδικότερα από ομάδες υπευθύνων για τη λήψη αποφάσεων καθώς και από εμπειρογνώμονες που υλοποιούν τις προτεραιότητες που καθορίζονται από το IASC.

- Η καθιέρωση της διαδικασίας προσφυγής στο Κεντρικό Ταμείο Αντιμετώπισης Επείγουσών Καταστάσεων (CERF). Το CERF είναι σήμερα, ένας από τους ταχύτερους και πιο αποτελεσματικούς τρόπους για να διασφαλιστεί ότι η επειγόντως αναγκαία ανθρωπιστική βοήθεια φτάνει σε άτομα και ομάδες που βιώνουν ανθρωπιστικές κρίσεις. Ιδρύθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών το 2005 ως παγκόσμιο ταμείο αντιμετώπισης έκτακτης ανάγκης των Ηνωμένων Εθνών, επιτρέποντας την παροχή βοήθειας σε περιπτώσεις παγκόσμιων ανθρωπιστικών κρίσεων.

Ως βασικός παράγοντας της παγκόσμιας ανθρωπιστικής δράσης, το CERF επιτρέπει στις ομάδες χωρών να ξεκινήσουν αμέσως τις προσπάθειες ανακούφισης σε μια συντονισμένη και κατά προτεραιότητα απάντηση όταν αναδυθεί μια νέα κρίση. Με τον τρόπο αυτό, το CERF σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης βοηθά στην κλιμάκωση και τη διατήρηση παρατεταμένων δράσεων ανακούφισης για την αποφυγή κρίσιμων κενών

όταν δεν υπάρχει άλλη χρηματοδότηση ή υπάρχει δυσχέρεια προσέλκυσης πόρων.

- Η δημιουργία του Τμήματος Ανθρωπιστικών Υποθέσεων (Department of Humanitarian Affairs - DHA) με γραφεία στην Γενεύη και στην Νέα Υόρκη για την παροχή θεσμικής υποστήριξης στο ERC/USG. Το 1998 το DHA μετονομάστηκε σε Γραφείο Συντονισμού Ανθρωπιστικών Υποθέσεων (OCHA). Το OCHA είναι μέρος της Γραμματείας των Ηνωμένων Εθνών και σήμερα είναι υπεύθυνο για τη συγκέντρωση ανθρωπιστικών φορέων για τη διασφάλιση μιας συνεκτικής αντίδρασης σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης. Το OCHA διασφαλίζει επίσης ότι υπάρχει ένα πλαίσιο μέσα στο οποίο κάθε δρών μπορεί να συμβάλει στη συνολική προσπάθεια απόκρισης σε μια ανθρωπιστική κρίση.

Βέβαια θα πρέπει να επισημανθεί ότι μια μεγάλη πρόκληση για τα Ηνωμένα Έθνη και τις υπηρεσίες τους είναι ότι εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν μεγάλες δυσκολίες στην παροχή ανακούφισης με ουδέτερους ή ισορροπημένους όρους σε περιπτώσεις ανθρωπιστικών κρίσεων. Αυτό διότι, σε πολλές περιπτώσεις, η κυβέρνηση ή ένας ισχυρός μη κρατικός φορέας τους αρνείται την πρόσβαση σε ευάλωτες κοινότητες.

Για παράδειγμα, το 2009, προς το τέλος του εμφυλίου πολέμου στη Σρι Λάνκα, η κυβέρνηση απέρριψε την πρόσβαση των θεσμών βοήθειας των Ηνωμένων Εθνών και των εργαζομένων στις ανθρωπιστικές υπηρεσίες, σε στρατόπεδα για εσωτερικά εκτοπισμένους και για πολίτες που παγιδεύτηκαν στη συνεχιζόμενη σύγκρουση μεταξύ του στρατού και της τρομοκρατικής ομάδας Liberation Tigers of Tamil Eelam. Επίσης, το 2009, η al-Shabaab, μια τρομοκρατική μαχητική ομάδα που ελέγχει το

μεγαλύτερο μέρος της νότιας Σομαλίας, απαγόρευσε σε αρκετές ομάδες διεθνούς βοήθειας από την περιοχή, με αποτέλεσμα το ξέσπασμα εκτεταμένου λιμού (Bellamy, 2011).

Όπως επισημαίνει ο Evans (2010:135): "Από πολλές απόψεις φαίνεται ότι το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο έχει διαμορφωθεί για να αντιμετωπίσει έναν διαφορετικό κόσμο - έναν πληθυσμό από κυβερνήσεις και τακτικούς στρατούς των οποίων τα συμφέροντα εξυπηρετούνταν συχνά με σεβασμό στους νόμους του πολέμου". Το ζήτημα της κρατικής κυριαρχίας και της σχέσης του με το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο είναι επίσης συχνά ένα μελανό σημείο.

Το ψήφισμα 46/182 της Γενικής Συνέλευσης επαναλαμβάνει ότι "η κυριαρχία, η εδαφική ακεραιότητα και η εθνική ενότητα κρατών πρέπει να γίνονται πλήρως σεβαστά σύμφωνα με τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών", γεγονός που καθιστά δύσκολη τη λειτουργία των θεσμών του ΟΗΕ για την αντιμετώπιση ανθρωπιστικών κρίσεων σε καταστάσεις όπου η πληγείσα χώρα αρνείται την πρόσβαση. Πρόκειται για την αρχή της μη επεμβάσεως, όπως διατυπώνεται στον Χάρτη των ΗΕ.

Ειδικότερα σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 7 του Κ.Χ. του Ο.Η.Ε., «καμία διάταξη αυτού του Χάρτη δεν θα δίνει στα Ηνωμένα Έθνη το δικαίωμα να επεμβαίνουν σε ζητήματα που ανήκουν ουσιαστικά στην εσωτερική δικαιοδοσία οποιουδήποτε κράτους και δεν θα αναγκάζει τα Μέλη να υποβάλλουν τέτοια θέματα για ρύθμιση σύμφωνα με τους όρους αυτού του Χάρτη. Η αρχή όμως αυτή δεν πρέπει να εμποδίζει την εφαρμογή των εξαναγκαστικών μέτρων που προβλέπονται από το Κεφάλαιο 7 [Ενέργειες σε Περίπτωση Απειλής εναντίον της Ειρήνης, Διαταράξεως της Ειρήνης και Επιθετικών Πράξεων]»

Για να αντιμετωπίσει την πρόκληση της ευθύνης της διεθνούς κοινότητας να δράσει ενόψει σοβαρών παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, σεβόμενη ταυτόχρονα την κυριαρχία των κρατών, ιδρύθηκε το 2000 η Διεθνής Επιτροπή για την Παρέμβαση και την Κρατική Κυριαρχία (International Commission on Intervention and State Sovereignty (ICISS)).

Η Επιτροπή διατύπωσε την έννοια της ευθύνης για την προστασία (R2P), μια νέα προσέγγιση για την επίλυση διεθνών κρίσεων μεταξύ των οποίων και ανθρωπιστικών η οποία δηλώνει ότι η διεθνής κοινότητα πρέπει να προστατεύσει τον πληθυσμό ενός κράτους εάν η δική του κυβέρνηση δεν το πράξει. Επιτρέπει επίσης τη χρήση στρατιωτικής δύναμης εάν τα ειρηνικά μέτρα αποδειχθούν ανεπαρκή. Το δόγμα R2P ενσωματώθηκε τελικά σε ένα έγγραφο των Ηνωμένων Εθνών το 2005, και χαιρέτιστηκε από ειδικούς διεθνών υποθέσεων ως μια σημαντική εξέλιξη, για την ειρήνη και την ασφάλεια (Caney, 2005).

Έκτοτε, η αρχή του R2P εφαρμόστηκε στην Κένυα, μετά τα βία επεισόδια των εκλογών του 2008, και ιδίως στη Λιβύη το 2011, μετά τη βίαιη καταστολή του πρώην ηγέτη Μουαμάρ αλ-Καντάφι κατά των εξεγέρσεων ενάντια στο καθεστώς του. Ενώ οι υποστηρικτές του R2P χαιρέτισαν τη στρατιωτική επέμβαση υπό την ηγεσία του NATO, άλλοι αμφισβήτησαν την υποκρισία της παρέμβασης σε μια χώρα, ενώ τα καθεστώτα γειτονικών χωρών χρησιμοποίησαν βία και εκφοβισμό για να καταστείλουν τις μαζικές εξεγέρσεις, ιδίως στη Συρία και το Μπαχρέιν. Επιπλέον, δεν είναι καθόλου σαφές εάν η ανθρωπιστική στρατιωτική επέμβαση στη Λιβύη θα μπορούσε να εγγυηθεί ένα καλύτερο και ειρηνικό μέλλον για τον λαό της. Εμπειρογνώμονες πάντως υποστηρίζουν ότι η κακοδιαχείριση και υπερβολική προσέγγιση στη Λιβύη έχει καταστήσει

αβέβαιη τη μελλοντική παρέμβαση με βάση το R2P (Glanville, 2017).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΣΤΟΝ ΚΥΒΕΡΝΟΧΩΡΟ

Λόγω της αυξανόμενης εμπιστοσύνης και της ολοένα και αυξανόμενης χρήσης του διαδικτύου σήμερα, σχεδόν όλες οι βιομηχανίες, η κυβέρνηση ακόμη και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα έχουν μεταφέρει τις συναλλαγές τους στην υποδομή του κυβερνοχώρου. Αυτό κάνει το κυβερνοσύστημα πιο ευάλωτο σε κυβερνοεπιθέσεις. Μια επίθεση στον κυβερνοχώρο είναι μια κακόβουλη προσπάθεια που γίνεται από ένα άτομο ή οργανισμό με στόχο την παραβίαση των πληροφοριακών συστημάτων άλλου ατόμου ή οργανισμού (Alnakhalny et al., 2015).

Ο Παγκόσμιος Ιστός εφευρέθηκε το 1989, ενώ ο πρώτος Ιστότοπος κυκλοφόρησε το 1991. Σήμερα υπάρχουν περισσότεροι από 1,2 δισεκατομμύρια ιστότοποι, πάνω από 3,8 δισεκατομμύρια χρήστες Διαδικτύου το 2017 (51% του παγκόσμιου πληθυσμού των 7 δισεκατομμυρίων), από 2 δισεκατομμύρια που ήταν το 2015. Το Cybersecurity Ventures προβλέπει ότι θα υπάρξουν 6 δισεκατομμύρια χρήστες Διαδικτύου έως το 2022 (75% του προβλεπόμενου παγκόσμιου πληθυσμού των 8 δισεκατομμυρίων) - και περισσότεροι από 7,5 δισεκατομμύρια χρήστες Διαδικτύου έως το 2030 (90% του προβλεπόμενου παγκόσμιου πληθυσμού των 8,5 δισεκατομμυρίων).

Όπως το έγκλημα του δρόμου, το οποίο ιστορικά αναπτύχθηκε σε σχέση με την αύξηση του πληθυσμού, είμαστε μάρτυρες μιας παρόμοιας εξέλιξης του εγκλήματος στον κυβερνοχώρο. Σύμφωνα με εκτιμήσεις της ψηφιακής ανάπτυξης οι όγκοι δεδομένων στο διαδίκτυο θα είναι 50 φορές μεγαλύτεροι το 2020 από ό, τι το 2016. Παράλληλα, το λεγόμενο «Big Data Bang» είναι ένας κόσμος IoT που θα εκραγεί από 2 δισεκατομμύρια αντικείμενα (έξυπνες συσκευές που επικοινωνούν ασύρματα) το 2006 σε 200 δισεκατομμύρια έως το 2020, σύμφωνα με την Intel. Η Gartner προβλέπει ότι περισσότερες από μισό δισεκατομμύριο φορητές συσκευές θα πουληθούν παγκοσμίως το 2021, από περίπου 310 εκατομμύρια που πουλήθηκαν το 2017 (Humayun et al., 2020).

Η ραγδαία ανάπτυξη του διαδικτύου είναι συνεπώς προφανές ότι έθεσε παράλληλα ζητήματα επιθέσεων και ζητήματα ασφάλειας στον κυβερνοχώρο. Η ασφάλεια στον κυβερνοχώρο αποκαλείται διεθνώς Cybersecurity και αφορά την πρακτική της προστασίας υπολογιστών, δικτύων και δεδομένων από κακόβουλες ηλεκτρονικές επιθέσεις. Οι επιθέσεις αυτές είναι γνωστές ως cyberattacks και συνήθως αποσκοπούν στην πρόσβαση, αλλαγή, ή καταστροφή ευαίσθητων πληροφοριών, την απόσπαση χρημάτων από τους χρήστες, ή τη διακοπή των κανονικών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

Αρκετοί ορισμοί των όρων κυβερνοεπίθεση, έγκλημα στον κυβερνοχώρο κ.λπ. μπορούν να βρεθούν στη διεθνή βιβλιογραφία οι οποίοι παρά τις επιμέρους διαφορές τους έχουν κοινό στόχο να καταδείξουν τον κίνδυνο που διατρέχουν τα δεδομένα στο διαδίκτυο όσον αφορά την εμπιστευτικότητα, την ακεραιότητα και τη διαθεσιμότητά τους. Η τεχνολογική εξέλιξη έχει προάγει επίσης το Κυβερνοέγκλημα, δηλαδή νέους τρόπους εκτέλεσης επιθέσεων (Alyssa et al., 2019).

Συνήθως, οι κυβερνοεπιθέσεις στοχεύουν τις επιχειρήσεις τους οργανισμούς και στρατιωτικά, κυβερνητικά ή άλλα οικονομικά ιδρύματα όπως οι τράπεζες για εισβολή και για υποκλοπή στοιχείων. Οι επιθέσεις στον κυβερνοχώρο γίνονται ολοένα και περισσότερο καθημερινή πραγματικότητα και για τις εταιρείες όλων των μεγεθών καθώς και για μεμονωμένα άτομα (Teoh et al., 2019).

Καθώς η τεχνολογία εξελίσσεται ραγδαία σε έναν κόσμο διασυνδεδεμένο με γνώμονα τα κοινωνικά δίκτυα, τις διαδικτυακές συναλλαγές, το cloud computing και τις αυτοματοποιημένες διαδικασίες, έχει αναπτυχθεί και το φαινόμενο των κυβερνοεπιθέσεων οι οποίες αναπτύσσονται συνεχώς μέσα από νέους τύπους επίθεσης, εργαλεία και τεχνικές που επιτρέπουν στους εισβολείς να διεισδύσουν σε πιο περίπλοκα ή καλά ελεγχόμενα περιβάλλοντα και να παράγουν αυξημένη βλάβη σε άτομα, ομάδες ή εταιρείες (Alyssa et al., 2019).

Καθώς δηλαδή η κοινωνία μας, η οικονομία και οι υποδομές ζωτικής σημασίας εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από δίκτυα υπολογιστών και την τεχνολογία πληροφοριών, οι επιθέσεις στον κυβερνοχώρο γίνονται πιο ελκυστικές και δυνητικά πιο καταστροφικές καθώς αυξάνεται η εξάρτησή μας από την τεχνολογία των πληροφοριών (Humayun et al., 2020).

Το έγκλημα στον κυβερνοχώρο είναι η μεγαλύτερη απειλή για κάθε εταιρεία στον κόσμο και ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα με την ανθρωπότητα. Ο αντίκτυπος στην κοινωνία αντικατοπτρίζεται στους αριθμούς. Σύμφωνα με την Παγκόσμια Έκθεση Ασφαλείας της Trustwave για το 2018, περίπου, το 98% των δοκιμασμένων εφαρμογών ιστού βρέθηκαν να είναι ευάλωτες σε επιθέσεις στον κυβερνοχώρο (Trustwave

Global Security, 2019). Με βάση επίσης έρευνα ασφαλείας του Διεθνούς Οργανισμού Τυποποίησης του 2015, το 90% των μεγάλων επιχειρήσεων και οργανισμών και το 74% των μικρών επιχειρήσεων και οργανισμών αντιμετωπίζουν ζητήματα από παραβιάσεις ασφαλείας (International Organization for Standardization, 2012).

Το 2020, η Cybersecurity Ventures προέβλεψε ότι το Κυβερνοέγκλημα θα κοστίσει στον κόσμο 6 τρισεκατομμύρια δολάρια ετησίως έως το 2021, από 3 τρισεκατομμύρια δολάρια το 2015. Αυτό αντιπροσωπεύει τη μεγαλύτερη μεταφορά οικονομικού πλούτου στην ιστορία, διακινδυνεύει τα κίνητρα για καινοτομία και επενδύσεις και θα είναι πιο κερδοφόρα από ό, τι το παγκόσμιο εμπόριο όλων των μεγάλων καρτέλ διακίνησης ναρκωτικών.

Η πρόβλεψη του εγκλήματος στον κυβερνοχώρο ισχύει και επιβεβαιώνεται συνεχώς από έρευνες, μεγάλα μέσα ενημέρωσης, πανεπιστήμια, ανώτερους κυβερνητικούς αξιωματούχους, ενώσεις, εμπειρογνώμονες της βιομηχανίας, τις μεγαλύτερες εταιρείες τεχνολογίας και ασφάλειας στον κυβερνοχώρο, καθώς και ειδικούς κατά του εγκλήματος στον κυβερνοχώρο παγκοσμίως.

Το κόστος του εγκλήματος στον κυβερνοχώρο περιλαμβάνει ζημιά και καταστροφή δεδομένων, κλεμμένα χρήματα, απώλεια παραγωγικότητας, κλοπή πνευματικής ιδιοκτησίας, κλοπή προσωπικών και οικονομικών δεδομένων, υπεξαίρεση, απάτη, διαταραχή μετά την επίθεση στην κανονική πορεία της επιχείρησης, ιατροδικαστική έρευνα, αποκατάσταση και διαγραφή παραβιασμένων δεδομένων και συστημάτων και βλάβη στη φήμη (Humayun et al., 2020).

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι ο όρος ασφάλεια στον

κυβερνοχώρο έχει γίνει σήμερα ένα από τα πλέον εξέχοντα πεδία επιστημονικής έρευνας. Η κυβερνοασφάλεια, διασφαλίζει τη διατήρηση της εμπιστευτικότητας, της ακεραιότητας και της διαθεσιμότητας των πληροφοριών στον κυβερνοχώρο. Αν και η ασφάλεια στον κυβερνοχώρο είναι ένας ενιαίος όρος, η ασφάλεια περιλαμβάνει το συντονισμό επιμέρους τομέων (Melnick, 2020):

- Ασφάλεια εφαρμογών που εφαρμόζει διάφορα μέτρα για τη βελτίωση της ασφάλειας μιας εφαρμογής. Αυτό γίνεται συχνά με παρακολούθηση της εφαρμογής και εύρεση, διόρθωση και αποτροπή των ευπαθειών ασφαλείας.

- Η ασφάλεια πληροφοριών είναι ένα σύνολο διαδικασιών ή πρακτικών για τη διατήρηση της εμπιστευτικότητας, της ακεραιότητας και της διαθεσιμότητας των επιχειρηματικών δεδομένων και πληροφοριών σε διάφορες μορφές.

- Η ασφάλεια δικτύου είναι μια διαδικασία σχεδιασμένη να προστατεύσει τη χρηστικότητα και την ακεραιότητα του διαδικτύου και των δεδομένων του και να παρέχει ασφαλή πρόσβαση στο δίκτυο.

- Η ασφάλεια λειτουργίας είναι μια διαδικασία αναγνώρισης και προστασίας μη ταξινομημένων κρίσιμων πληροφοριών που είναι συχνά ελκυστικές για τους ανταγωνιστές οι οποίοι στοχεύουν να αποκτήσουν κρίσιμες πληροφορίες.

Σύμφωνα με την έκθεση Symantec στον κυβερνοχώρο που δημοσιεύθηκε το 2017, οι επιθέσεις στον κυβερνοχώρο κοστίζουν 114 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ κάθε χρόνο. Εάν μετρηθεί ο χρόνος που

χάθηκε από εταιρείες που προσπαθούν να ανακάμψουν από επιθέσεις στον κυβερνοχώρο, το συνολικό κόστος των επιθέσεων στον κυβερνοχώρο μπορεί να φτάσει στο δυσθεώρητο ύψος των 385 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ. Τα θύματα κυβερνοεπιθέσεων αυξάνονται επίσης σημαντικά. Με βάση την έρευνα που διενήργησε η Symantec η οποία περιελάμβανε συνέντευξη σε 20.000 ανθρώπων σε 24 χώρες, το 69% ανέφερε ότι υπήρξε θύμα μιας επίθεσης στον κυβερνοχώρο στη διάρκεια της ζωής του. Η Symantec υπολόγισε ότι 14 ενήλικες γίνονται θύματα μιας επίθεσης στον κυβερνοχώρο κάθε δευτερόλεπτο ή περισσότερες από ένα εκατομμύριο επιθέσεις κάθε μέρα (Symantec Internet Security Threat Report, 2017).

Σχετικά με το ερώτημα γιατί οι επιθέσεις στον κυβερνοχώρο ευδοκιμούν η απάντηση που έχει δοθεί μέσα από σχετικές έρευνες είναι ότι επειδή οι επιθέσεις στον κυβερνοχώρο είναι φθηνότερες, βολικές και λιγότερο επικίνδυνες από τις φυσικές επιθέσεις (Mairh et al., 2011). Για το κυβερνοέγκλημα, απαιτείται ένας υπολογιστής και μια σύνδεση στο Διαδίκτυο, ενώ οι δράστες, δεν περιορίζονται από τη γεωγραφία και την απόσταση. Παράλληλα, είναι δύσκολο να αναγνωριστούν και να διωχθούν λόγω της ανώνυμης φύσης του Διαδικτύου. Δεδομένου ότι οι επιθέσεις εναντίον συστημάτων πληροφορικής είναι πολύ ελκυστικές, αναμένεται ότι ο αριθμός και η πολυπλοκότητα των κυβερνοεπιθέσεων θα συνεχίσει να αυξάνεται (Mairh et al., 2011).

Η πανδημική κρίση που σήμερα δοκιμάζει ολόκληρη την ανθρωπότητα, από το 2020 έφερε παραπάνω προκλήσεις για το ζήτημα των κυβερνοεπιθέσεων (Kenneth & Olajide, 2020). Ο COVID-19 ανάγκασε τις εταιρείες να δημιουργήσουν απομακρυσμένο εργατικό δυναμικό και να λειτουργούν εκτός πλατφόρμας που βασίζονται σε τεχνολογία cloud. Η

διάθεση του 5G έχει διευκολύνει την διασύνδεση των συσκευών, σήμερα στον καιρό της πανδημίας παρά ποτέ. Οι εξελίξεις αυτές είχαν ως αποτέλεσμα ότι τα ζητήματα της ασφάλειας στον κυβερνοχώρο να έχουν καταστεί πιο σημαντικά παρά ποτέ (Kashif et al., 2020). Μάλιστα τα δεδομένα είναι κρίσιμα καθώς και στο 2021, αλλά ίσως και μετά θα συνεχίσουν να ισχύουν συνθήκες που ενδέχεται να διευκολύνουν περαιτέρω τα ζητήματα κυβερνοεπιθέσεων (Khan et al., 2020):

Οι απομακρυσμένοι εργαζόμενοι θα συνεχίσουν να αποτελούν στόχο για εγκληματίες στον κυβερνοχώρο.

Ως παρενέργεια των απομακρυσμένων εργατικών δυναμικών, οι παραβιάσεις του cloud θα αυξηθούν.

Το χάσμα δεξιοτήτων στον κυβερνοχώρο θα παραμείνει ένα κρίσιμο ζήτημα

Ως αποτέλεσμα της αύξησης του εύρους ζώνης των συνδεδεμένων συσκευών 5G, οι συσκευές IoT θα γίνουν πιο ευάλωτες σε κυβερνοεπιθέσεις.

Η παγκόσμια αγορά ασφάλειας πληροφοριών προβλέπεται να φτάσει τα 170,4 δισεκατομμύρια δολάρια το 2022, σύμφωνα με έρευνες (Naidoo, 2020). Αυτό οφείλεται σε μεγάλο βαθμό σε οργανισμούς που εξελίσσονται στην άμυνα τους έναντι των απειλών στον κυβερνοχώρο - και την αύξηση αυτών των απειλών, συμπεριλαμβανομένων των δικών τους εταιρειών. Σύμφωνα με το ID Theft Resource Center μεταξύ 1 Ιανουαρίου 2020 και 31 Μαΐου 2020, σημειώθηκαν 11.762 καταγεγραμμένες παραβιάσεις ενώ το 88% των οργανισμών παγκοσμίως γνώρισαν απόπειρες ηλεκτρονικού phishing το 2019. Οι δε παραβιάσεις δεδομένων αποκάλυψαν 36 δισεκατομμύρια αρχεία μόνο το πρώτο

εξάμηνο του 2020, με το 86% των παραβιάσεων να έχουν οικονομικά κίνητρα ενώ το 10% υποκινήθηκε από κατασκοπεία. Τέλος, σύμφωνα με τα ίδια στοιχεία, περίπου 300 δισεκατομμύρια κωδικοί πρόσβασης χρησιμοποιούνται από ανθρώπους και μηχανές παγκοσμίως.

Παρά το γεγονός ότι αναπτύσσονται συνεχώς νέα μέσα για την αντιμετώπιση των κυβερνοεπιθέσεων καθώς επίσης και σχετικό νομοθετικό πλαίσιο, οι κυβερνοεπιθέσεις γίνονται όλο και πιο έξυπνες ενώ οι δράστες εφευρίσκουν και χρησιμοποιούν νέες μεθόδους και εξελιγμένη τεχνολογία για επιτυχείς επιθέσεις. Βρίσκουν συχνά τα κενά ασφαλείας προκειμένου να παραβιάσουν ασφαλή συστήματα και να υποκλέψουν πληροφορίες ή ακόμα και να καταστρέψουν το σύστημα (Brohi et al., 2020).

Είναι συνεπώς προφανές πως σε αυτήν την ψηφιακή εποχή, που οι άνθρωποι διενεργούν όλες σχεδόν τις σημαντικές καθημερινές δραστηριότητες online, υπάρχει επείγουσα ανάγκη για βελτιωμένη ασφάλεια στον κυβερνοχώρο για την εξουδετέρωση των κυβερνοεπιθέσεων με νέες τεχνικές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

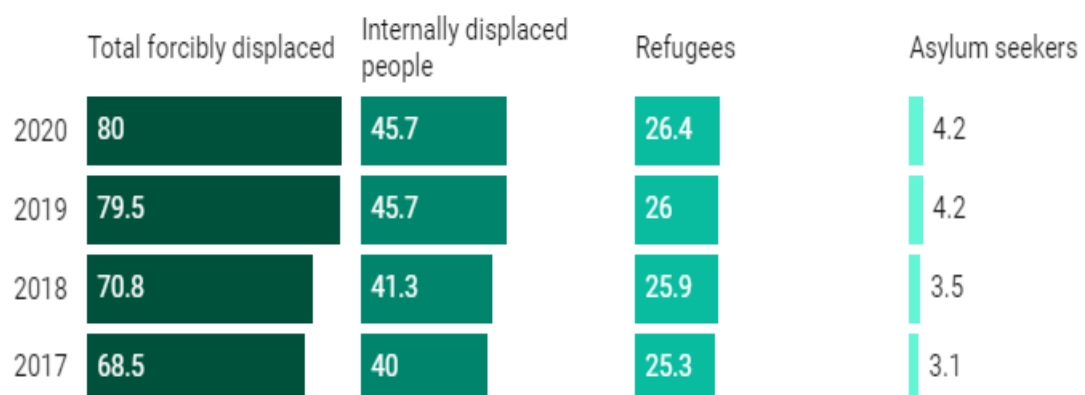
ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

Τα τελευταία χρόνια πρωτοσέλιδα σε όλο τον κόσμο, κάνουν αναφορές σχετικά με τις «προσφυγικές κρίσεις» που σχετίζονται με πολέμους (συνεχιζόμενος πόλεμος στη Συρία), εθνοκάθαρση (διωγμοί Μιανμάρ) ή βία ως αποτέλεσμα οικονομικής και πολιτικής αστάθειας (Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό και, πιο πρόσφατα, Βενεζουέλα). Ο ΟΗΕ ορίζει έναν πρόσφυγα ως «κάποιον που αναγκάστηκε να εγκαταλείψει τη χώρα του λόγω διώξεων, πολέμου ή βίας» (άρθρο 2 της σύμβασης του ΟΗΕ του 1951 σχετικά με το καθεστώς των προσφύγων). Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, στα τέλη του 2017 υπήρχαν 68,5 εκατομμύρια βίαια εκτοπισμένα άτομα στον κόσμο: 40 εκατομμύρια εκτοπίστηκαν εσωτερικά, 26,2 μετακινήθηκαν ως πρόσφυγες σε άλλες χώρες και περίπου 3 εκατομμύρια ήταν αιτούντες άσυλο ή άτομα που έχουν υποβάλει αίτηση για καθεστώς πρόσφυγα σε αναμονή για έγκριση (UNHCR, 2018a).

Η συνέχεια αποδείχθηκε ακόμα δυσκολότερη. Το 2019, τουλάχιστον 79,5 εκατομμύρια άνθρωποι σε όλο τον κόσμο αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους. Μεταξύ αυτών σχεδόν 26 εκατομμύρια είναι πρόσφυγες, περίπου οι μισοί από τους οποίους είναι κάτω των 18 ετών. Υπάρχουν επίσης εκατομμύρια ανιθαγενείς, στους οποίους δεν έχει απονεμηθεί ιθαγένεια και δεν έχουν πρόσβαση σε βασικά δικαιώματα, όπως εκπαίδευση, υγειονομική περίθαλψη, απασχόληση και ελεύθερη κυκλοφορία (UNHCR, 2020).

Ο παρακάτω πίνακας, δείχνει τον αριθμό των ατόμων που «εκτοπίζονται βίαια» παγκοσμίως - δηλαδή, αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν το σπίτι τους, για παράδειγμα λόγω πολεμικών συγκρούσεων, φυσικών καταστροφών ή διώξεων. Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες εκτιμάται σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία της 30 Ιουνίου 2020 ότι, για πρώτη φορά στην καταγεγραμμένη ιστορία, ο αριθμός των ατόμων που εκτοπίστηκαν βίαια είναι τώρα 80 εκατομμύρια με πάνω από 26 εκατομμύρια εξ'αυτών, πρόσφυγες. Όπως φαίνεται από τα στοιχεία του πίνακα ο αριθμός των προσφύγων παγκοσμίως αυξάνεται σταθερά ιδίως τα τελευταία χρόνια.

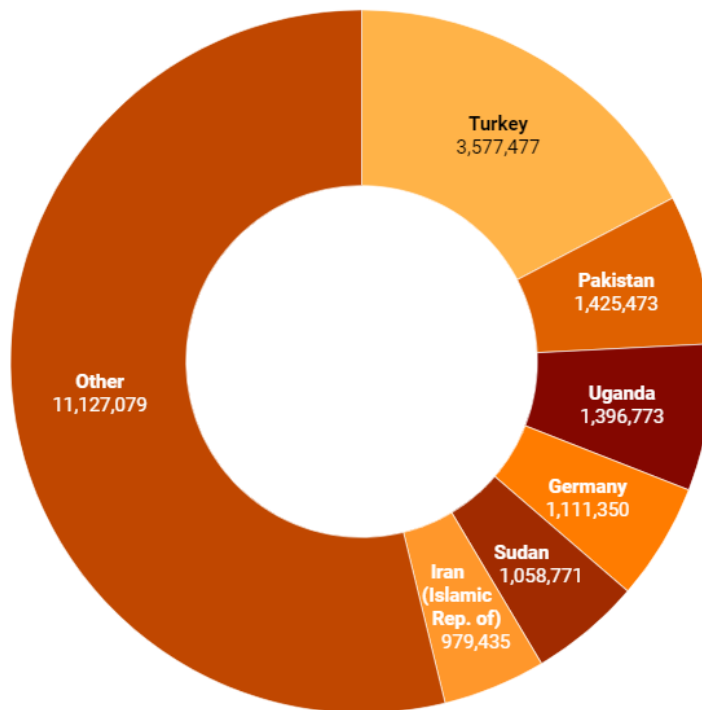
Πίνακας 1 Αριθμός εκτοπισμένων παγκοσμίως για την περίοδο 2017-2020

Πηγή: United Nations High Commissioner for Refugees, Global Trends and Mid-Year Trends

Το παρακάτω διάγραμμα δείχνει τις βασικές χώρες που φιλοξενούν

πρόσφυγες. Όπως προκύπτει λίγες μόνο χώρες φιλοξενούν σχεδόν τους μισούς πρόσφυγες σε ολόκληρο τον κόσμο. Εκτός από τη Γερμανία, αυτές είναι κυρίως χώρες που γειτνιάζουν με χώρες με υψηλό αριθμό προσφύγων.

Διάγραμμα 1 Χώρες με τις υψηλότερες προσφυγικές ροές το 2020

Πηγή: United Nations High Commissioner for Refugees

Η ακαδημαϊκή έρευνα για τους πρόσφυγες επικεντρώθηκε κυρίως στην ευπάθεια των προσφύγων κατά τη διάρκεια του ταξιδιού τους για την εξεύρεση μιας νέας κατοικίας σε ένα άλλο μέρος του κόσμου (Collyer, 2010) τις τραυματικές εμπειρίες τους και διάφορες προκλήσεις για την

υγεία, τον πολιτισμό και άλλες κατά τη διάρκεια της εγκατάστασής τους στον νέο τόπο κατοικίας τους (Green, & Davidson, 2017) · τις υπηρεσίες στη χώρα υποδοχής για την εγκατάσταση προσφύγων, την απασχολησιμότητα και την ανάπτυξη γλωσσικών δεξιοτήτων (Finsterwalder, 2017) και την ένταξή τους στην κοινωνία υποδοχής (Phillimore, 2011) συμπεριλαμβανομένων των προοπτικών φύλου και ηλικίας (Baines, 2017). Υπάρχει επίσης ένα σημαντικό ρεύμα έρευνας σχετικά με τον αντίκτυπο των προσφύγων σε χώρες υποδοχής και κοινότητες (Del Carpio & Wagner, 2015).

Πιο πρόσφατα υπάρχει μια αυξανόμενη στάση μεταξύ των πλουσιότερων χωρών σε όλο τον κόσμο για την άρση των εμποδίων ή ακόμη και το κλείσιμο των συνόρων τους στους πρόσφυγες, αναγκάζοντας τις χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος να αποδεχθούν την πλειονότητα αυτών. Η Γερμανία, για παράδειγμα, η οποία φιλοξενεί τους περισσότερους πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο μεταξύ των χωρών που χαρακτηρίζονται ως υψηλού εισοδήματος, δέχτηκε μόνο επτακόσιους χιλιάδες πρόσφυγες το 2016, αυξάνοντας τον συνολικό αριθμό των εκτοπισμένων που φιλοξενεί σε 1,4 εκατομμύρια. Συγκριτικά, η Τουρκία έχει δεχτεί 3,5 εκατομμύρια πρόσφυγες, ενώ η Ουγκάντα, που χαρακτηρίζεται ως χώρα χαμηλού εισοδήματος από την Παγκόσμια Τράπεζα, έχει αποδεχθεί 1,4 εκατομμύρια πρόσφυγες.

Κατά συνέπεια, η ερευνητική ατζέντα έχει επίσης μετατοπιστεί σε ζητήματα που σχετίζονται με τη διακυβέρνηση των προσφύγων και τη διαχείριση των προσφυγικών ροών (Dreher, Fuchs, & Langlotz, 2019), την προστασία των «ανεπιθύμητων» προσφύγων (Slominski & Trauner, 2018) καθώς και με πιο συντονισμένες και αποτελεσματικές πολιτικές και διαδικασίες ολοκλήρωσης (Grzymala-Kazlowska & Phillimore, 2018).

Επιπλέον, έχουν προκύψει αρκετές μελέτες για το πώς διάφοροι κλάδοι της οικονομίας μπορούν να διευκολυνθούν και να επωφεληθούν από την ένταξη των προσφύγων στις οικονομίες υποδοχής (Wikström & Sténs, 2019).

Αναμφισβήτητα, υπάρχουν σαφείς ανθρωπιστικές επιπτώσεις στην παγκόσμια προσφυγική κρίση, καθώς οι ευάλωτοι πληθυσμοί χρειάζονται πρόσβαση σε κατάλληλα καταλύματα, τρόφιμα, ιατρική περίθαλψη και κοινωνικές υπηρεσίες. Ωστόσο, υπάρχουν επίσης σημαντικές γεωπολιτικές εκτιμήσεις, καθώς θεωρείται ότι οι πρόσφυγες μπορούν να επιφέρουν φορολογικές πιέσεις στις οικονομίες και να θέσουν σε κίνδυνο την ασφάλεια - αν και μόνο έμμεσα - σε κράτη υποδοχής, αν και η συντριπτική πλειονότητα των προσφύγων δεν συμμετέχει ποτέ άμεσα ή σκόπιμα σε καταστάσεις βίας ή φτάνει σε χώρες προορισμού με εχθρικές προθέσεις .

Η κρίση προσφύγων της Συρίας, για παράδειγμα, οδήγησε σε περιστατικά ασφαλείας, όπως ταραχές, λαϊκές διαμαρτυρίες και μαχητικές επιθέσεις σε στρατόπεδα κατά μήκος των συνόρων με την Τουρκία, τον Λίβανο και την Ιορδανία. Επιπλέον, η μεγάλη έξοδος Σύρων και άλλων προσφύγων στην Ευρώπη έπαιξε ρόλο στη συζήτηση για την έξοδο της Βρετανίας από την Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς και στην πρόσφατη επιτυχία ακροδεξιών κομμάτων στην Ουγγαρία, την Πολωνία, την Ιταλία και τη Γερμανία, μεταξύ άλλων .

Ακόμη και στις Ηνωμένες Πολιτείες, υπήρξε ρητορική κατά των μεταναστών κατά τις προεδρικές εκλογές του 2016, ακολουθούμενη από τους περιορισμούς του προέδρου Ντόναλντ Τραμπ για την είσοδο προσφύγων και την απαγόρευση εισαγωγής προσφύγων από

μουσουλμανικά έθνη. Αυτές οι πρόσφατες εξελίξεις στη διεθνή πολιτική υπογραμμίζουν την επείγουσα και έγκαιρη ανάγκη για συστηματικότερη έρευνα σχετικά με την αναγκαστική μετανάστευση που αντιμετωπίζει διαδικασίες, συμπεριφορές και στάσεις σε τοπικό και μικρο-επίπεδο.

Η τρέχουσα προσφυγική κρίση αναφέρεται συνήθως ως η μεγαλύτερη που έχει αντιμετωπίσει ο κόσμος από το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και τη δημιουργία του διεθνούς καθεστώτος προσφύγων. Στο τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου το 1945, περισσότεροι από 30 εκατομμύρια άνθρωποι παρέμειναν εκτοπισμένοι από τα σπίτια τους, συμπεριλαμβανομένων 12 εκατομμυρίων Γερμανών που είχαν εκδιωχθεί από την ΕΣΣΔ. Καθώς ο πόλεμος πλησίαζε, οι Σύμμαχοι δημιούργησαν τον Οργανισμό Περίθαλψης και Αποκατάστασης των Ηνωμένων Εθνών -- UNRRA - United Nations Relief and Rehabilitation Administration) και στη συνέχεια τον Διεθνή Οργανισμό Προσφύγων (IRO, 1948) για την παροχή βοήθειας και υλικοτεχνικής υποστήριξης σε εκείνους που δεν μπορούσαν να επιστρέψουν στις πατρίδες τους.

Αυτές οι δύο αρχικές απόπειρες οργάνωσης μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο εμποδίστηκαν από την εμφάνιση των αντιπαραθέσεων στο πλαίσιο του Ψυχρού Πολέμου. Δεδομένης της επιμονής του προβλήματος των προσφύγων εκείνη την περίοδο, έγινε μια νέα προσπάθεια για τη δημιουργία μιας πιο ισχυρής αρχιτεκτονικής για ένα παγκόσμιο καθεστώς προσφύγων¹. Η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) ιδρύθηκε την 1η Ιανουαρίου 1951, η οποία θα γίνει

¹ Υπήρξαν επίσης προσπάθειες για τη θέσπιση ενός τέτοιου καθεστώτος κατά την περίοδο του μεσοπολέμου, αλλά αυτές σταμάτησαν με την έναρξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Η Ένωση Εθνών, για παράδειγμα, διόρισε έναν Ύπατο Αρμοστή για τους Πρόσφυγες (Fridtjof Nansen) το 1921. Ωστόσο, εξαρτώνταν σχεδόν εξ ολοκλήρου από μη κυβερνητικές οργανώσεις για το προσωπικό και τους πόρους,

κύριος διεθνής οργανισμός για τη βοήθεια των προσφύγων.

Επιπλέον, τα Ηνωμένα Έθνη υιοθέτησαν τη Σύμβαση για το καθεστώς των προσφύγων, η οποία παραμένει κεντρική στο καθεστώς των προσφύγων μέχρι σήμερα. Η Σύμβαση για το Καθεστώς των Προσφύγων, επίσης γνωστή ως Σύμβαση του 1951 για τους Πρόσφυγες, είναι πολυμερής συνθήκη των Ηνωμένων Εθνών που ορίζει ποιος είναι πρόσφυγας, και καθορίζει τα δικαιώματα των ατόμων στους οποίους χορηγείται άσυλο, καθώς και τις αρμοδιότητες των εθνών που χορηγούν άσυλο.

Το άρθρο 1 της σύμβασης ορίζει ότι «Παντός προσώπου όπερ συνεπεία γεγονότων επελθόντων πρό της 1ης Ιανουαρίου 1951 και δεδικαιολογημένου φόβου διώξεως λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξεως ή πολιτικών πεποιθήσεων ευρίσκεται εκτός της χώρας της οποίας έχει την υπηκοότητα και δεν δύναται ή , λόγω του φόβου τούτου, δεν επιθυμεί να απολαύη της προστασίας της χώρας ταύτης, ή εάν μη έχον υπηκοότητα τινά και ευρισκόμενον συνεπεία τοιούτων γεγονότων εκτός της χώρας της προηγούμενης συνήθους αυτού διαμονής, δεν δύναται ή, λόγω του φόβου τούτου, δεν επιθυμεί να επιστρέψη εις ταύτην. Εν ή περιπτώσει πρόσωπόν τι είναι υπήκοος πλειόνων χωρών, ο όρος "ής έχει την υπηκοότητα" αναφέρεται εις μίαν εκάστην των χωρών ών το πρόσωπον τούτο είναι υπήκοος. Δεν θεωρείται στερούμενον της υπό της χώρας ής έχει την υπηκοότητα παρεχομένης προστασίας, πρόσωπον όπερ άνευ αιτίας βασιζομένης επί δεδικαιολογημένου φόβου δεν έκαμε χρήσιν της υφ' ετέρας των χωρών ών κέκτηται την υπηκοότητα παρεχομένης προστασίας».

Η Ύπατη Αρμοστεία έπαιξε ενεργό ρόλο στην αντιμετώπιση

κρίσεων αναγκαστικής μετανάστευσης καθ' όλη τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου. Οι πρώτες πρωτοβουλίες περιελάμβαναν τη διευκόλυνση της μετακίνησης λαών από τις χώρες του ανατολικού μπλοκ, όπως η Ουγγαρία το 1956 και η Τσεχοσλοβακία το 1968. Στη συνέχεια, η προσοχή μετατοπίστηκε στη στήριξη των προσφυγικών ρευμάτων από τα πεδία μάχης του Ψυχρού Πολέμου, συμπεριλαμβανομένων εκείνων από την Καμπότζη, το Λάος και το Βιετνάμ στη δεκαετία του 1970 (Barnett, 2002).

Αυτή η αλλαγή συνδέθηκε με αύξηση του παγκόσμιου αριθμού προσφύγων από 2,4 εκατομμύρια το 1974 και σε 10,5 εκατομμύρια μόλις μια δεκαετία αργότερα. Επιπλέον, τη στιγμή που ο Ψυχρός Πόλεμος έφτασε στο τέλος της, η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες έδινε ιδιαίτερη προσοχή όχι μόνο στους πρόσφυγες αλλά και στους εσωτερικά εκτοπισμένους που δεν απολαμβάνουν τις ίδιες διεθνείς νομικές προστασίες (Barnett, 2002).

Η τρέχουσα προσφυγική κρίση και η εξεύρεση λύσεων γι' αυτή απειλούν να θέσουν σε κίνδυνο αυτό το καθεστώς. Κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, οι πρόσφυγες - ιδίως από έθνη που ελέγχονταν από κομμουνιστές - ήταν συχνά καλοδεχούμενοι ως ένας τρόπος για να δυσφημίσουν το σοβιετικό μπλοκ και να προωθήσουν τη δημιουργία ομάδων αντιπολίτευσης. Μετά τον Ψυχρό Πόλεμο, και ιδίως μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου 2001, οι πρόσφυγες αντιμετώπιζονταν συχνά με καχυποψία, ιδίως εκείνοι από μουσουλμανικά έθνη.

Ο λαϊκισμός, οι περιορισμοί στη μετανάστευση και οι οχυρώσεις των συνόρων αντικατοπτρίζουν ένα νέο αφήγημα, στο οποίο οι πρόσφυγες και οι μετανάστες γενικά θεωρούνται πρόκληση, αν όχι απειλή, για τον

τρόπο ζωής των δυτικών εθνών. Αναγνωρίζοντας αυτό το δεδομένο, έχουν καταβληθεί προσπάθειες από το 2016 για τη δημιουργία ενός νέου Παγκόσμιου Συμφώνου για τη Μετανάστευση το πρώτο του είδους για το θέμα, το οποίο καταρτίστηκε με σκοπό να συμβάλλει στη ρύθμιση των παγκόσμιων μεταναστευτικών ροών. Το Σύμφωνο, περιγράφει ένα πλαίσιο απόκρισης από τα κράτη μέλη, καθώς και ένα πρόγραμμα δράσης για τη διασφάλιση της εφαρμογής του από τις κυβερνήσεις και τους σχετικούς ενδιαφερόμενους.

Παρά τις προσπάθειες αναζωογόνησης του παγκόσμιου προσφυγικού καθεστώτος, δεδομένης της φύσης και της κλίμακας της τρέχουσας κρίσης, πιθανότατα προχωρούμε σε μια εποχή επιπρόσθετων περιορισμών για την είσοδο προσφύγων και αυξανόμενων προσπαθειών εξαναγκασμού της επιστροφής των προσφύγων. Ενώ δηλαδή οι ΜΚΟ και υποστηρικτές των προσφύγων ζητούν ανθρωπιστική δράση για τους πρόσφυγες και μεγαλύτερη διαφάνεια, άλλες φωνές και οι πολιτικοί συχνά επικεντρώνονται σε δυνητικά αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομία, τις κοινωνικές σχέσεις και τις απειλές για την ασφάλεια που συνεπάγονται οι προσφυγικές ροές. Αντί της υπερβολικής ρητορικής και στις δύο πλευρές αυτής της συζήτησης, η ακαδημαϊκή έρευνα μπορεί να ρίξει φως - μέσω συστηματικής ανάλυσης - σχετικά με τις αιτίες και τις συνέπειες των προσφύγων.

Ενώ αναγνωρίζεται απολύτως η νόμιμη ανθρωπιστική ανάγκη και η πρωταρχική ανάγκη της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οι δυνητικά αρνητικές συνέπειες της μαζικής και ανεξέλεγκτης μετανάστευσης προσφύγων δεν μπορούν πάντως να αγνοηθούν. Σύγχρονες υποθέσεις, συμπεριλαμβανομένων των προσφύγων της Ρουάντα στη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, των Συρίων προσφύγων στο

Λίβανο και των Αφγανών προσφύγων στο Πακιστάν, αποκαλύπτουν ότι οι πρόσφυγες μπορούν να έχουν αρνητικές επιπτώσεις στα κράτη υποδοχής, συμπεριλαμβανομένης της αύξησης του κινδύνου διάδοσης διασυνοριακών συγκρούσεων (Maystadt & Verwimp, 2014).

Ωστόσο, το κλείσιμο της πόρτας στους πρόσφυγες – κατά παράβαση του διεθνούς δικαίου - συχνά δεν είναι εφικτή ή επιθυμητή πολιτική απάντηση. Επομένως, απαιτείται προσεκτική έρευνα για να δοθεί φως στις πολιτικές που μπορούν να ανακουφίσουν τον ανθρώπινο πόνο καθώς και παράλληλα να ανταποκριθούν στις ανησυχίες των κοινοτήτων υποδοχής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟ ΕΓΚΛΗΜΑ

Η τρομοκρατία είναι η προμελετημένη χρήση ή απειλή χρήσης βίας από άτομα ή υποεθνικές ομάδες προς έναν πολιτικό ή κοινωνικό στόχο μέσω του εκφοβισμού ενός μεγάλου κοινού, πέρα από αυτό των άμεσων θυμάτων (Enders & Sandler, 2012). Πρόκειται δηλαδή για παράνομη χρήση βίας κατά προσώπων ή περιουσιών για εκφοβισμό ή εξαναγκασμό μιας κυβέρνησης, του άμαχου πληθυσμού ή οποιουδήποτε τμήματος αυτής, για την προώθηση πολιτικών ή κοινωνικών στόχων.

Το ψήφισμα της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών 49/60 το οποίο εγκρίθηκε στις 9 Δεκεμβρίου 1994, με τίτλο "Μέτρα για την εξάλειψη της Διεθνούς τρομοκρατία, "περιέχει μια διάταξη που περιγράφει την τρομοκρατία: «Ποινικές πράξεις που προορίζονται ή υπολογίζονται για να προκαλέσουν μια κατάσταση τρόμου γενικά στο κοινό, σε μια ομάδα ατόμων ή σε συγκεκριμένα άτομα για πολιτικούς σκοπούς». Τα κράτη μέλη του ΟΗΕ δεν έχουν ακόμη καταλήξει σε έναν ορισμό της τρομοκρατίας και αυτό το γεγονός αποτέλεσε μάλιστα ανέκαθεν ένα μεγάλο εμπόδιο για την λήψη διεθνών αντιμέτρων σε περιπτώσεις τρομοκρατικών επιθέσεων.

Για να χαρακτηριστεί ως τρομοκρατία, μια επίθεση πρέπει να έχει πολιτικό κίνητρο. Με τον περιορισμό της τρομοκρατίας σε υποεθνικούς παράγοντες, ο παραπάνω ορισμός αποκλείει ωστόσο την κρατική τρομοκρατία, όπου μια κυβέρνηση τρομοκρατεί τους δικούς της πολίτες. Ωστόσο, ο ορισμός δεν εξαλείφει την κρατική τρομοκρατία, στην οποία μια κυβέρνηση βοηθά κρυφά μια τρομοκρατική ομάδα μέσω παροχής κεφαλαίων, πληροφοριών, ασφαλούς διέλευσης, ή κάποιων άλλων μέσων. Τέλος, ο ορισμός τονίζει ότι ο πραγματικός στόχος των επιθέσεων που προκαλούν άγχος είναι το ευρύτερο κοινό, που μπορεί να πιέσει την κυβέρνηση να κάνει αποδεκτές τις απαιτήσεις των τρομοκρατών.

Η μελέτη της τρομοκρατίας υπήρξε ενεργός τομέας έρευνας στα οικονομικά, την πολιτική επιστήμη, την κοινωνιολογία και σχετικούς κλάδους από τα τέλη της δεκαετίας του 1960. Αρχικά, η πολιτική επιστήμη υιοθέτησε μια εννοιολογική και ιστορική προσέγγιση στη μελέτη της τρομοκρατίας, η οποία ήταν ρεαλιστική απουσία δεδομένων και θεωρητικών δομών για τρομοκρατική συμπεριφορά. Η πρώιμη εννοιολογική προσέγγιση της τρομοκρατίας, επικεντρώθηκε στον ορισμό της, στις ποικίλες αιτίες της τρομοκρατίας, στις τακτικές των τρομοκρατών καθώς και στην ταυτότητα των τρομοκρατών (Wilkinson, 1986).

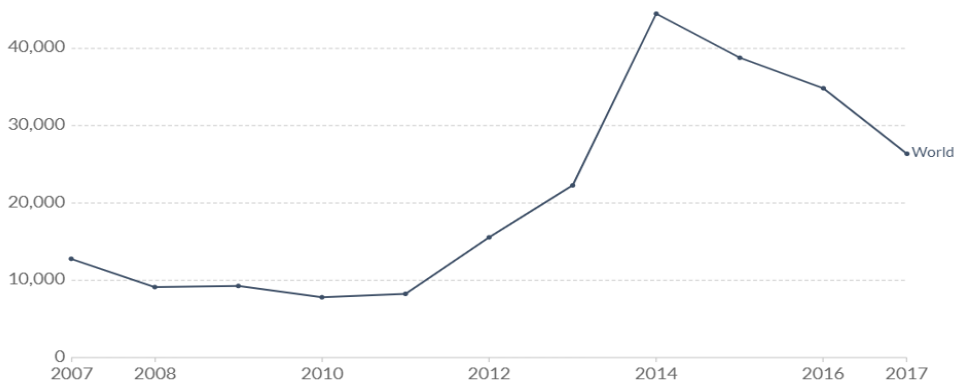
Οι διεθνικές τρομοκρατικές επιθέσεις παρουσιάζουν μια εκθετική αύξηση από το 1968 έως τα μέσα της δεκαετίας του 1980 όταν υπήρχαν περίπου 500 περιστατικά ανά έτος, όπως φαίνεται στο Σχήμα 1 σύμφωνα με τα στοιχεία της βάσης δεδομένων ITERATE για την τρομοκρατία.

Διάγραμμα 2 Αριθμός διεθνικών τρομοκρατικών περιστατικών (ITERATE), 1968-2011

Η δεκαετία του 1980 ήταν η δεκαετία της κρατικής χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (Hoffman, 2006). Μετά τα μέσα της δεκαετίας του 1990, ο αριθμός των διεθνικών τρομοκρατικών περιστατικών μειώθηκε απότομα με περίπου 100 έως 200 εκδηλώσεις ετησίως. Αυτή η πτώση αποδίδεται στη μείωση της κρατικής χορηγίας και της μείωσης των αριστερών τρομοκρατικών οργανώσεων.

Στη συνέχεια ωστόσο η διεθνής τρομοκρατία παρουσίασε πολύ σημαντική άνοδο. Για παράδειγμα, μόνο το 2017, περίπου 26.445 άνθρωποι πέθαναν από τρομοκρατία παγκοσμίως. Κατά την προηγούμενη δεκαετία, ο μέσος αριθμός ετήσιων θανάτων ήταν 21.000. Ωστόσο, μπορεί να υπάρχει σημαντική μεταβλητότητα από έτος σε έτος. Κατά τη διάρκεια αυτής της δεκαετίας, ο παγκόσμιος αριθμός θανάτων κυμάνθηκε από τα χαμηλότερα των 7.827 το 2010 έως τον υψηλότερο αριθμό των 44.490 θυμάτων το 2014.

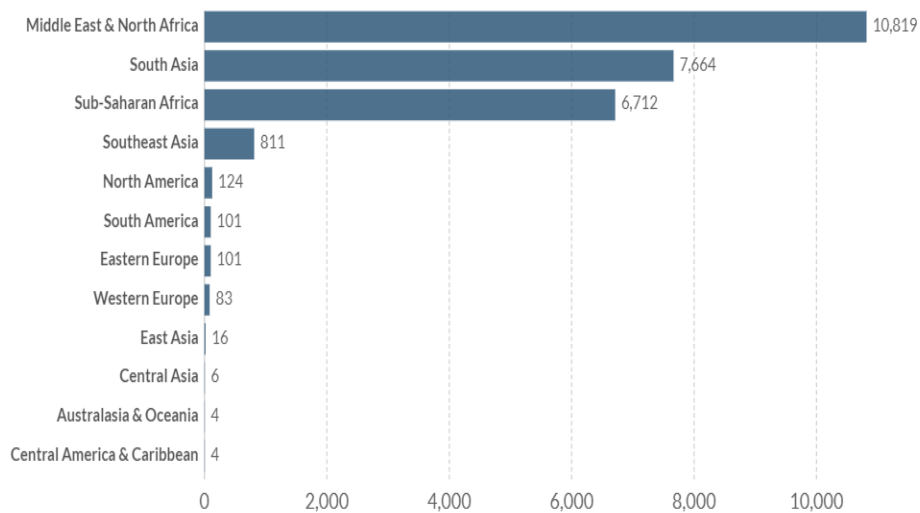

Διάγραμμα 3 Θάνατοι από την τρομοκρατία παγκοσμίως (2007-2017)

Πηγή: Global Terrorism Database (2018)

Επίσης ως προς την γεωγραφική της κατανομή, από τους 26.445 παγκόσμιους θανάτους από τρομοκρατία που περιλαμβάνονται στη βάση δεδομένων για την παγκόσμια τρομοκρατία, το 95% σημειώθηκε στη Μέση Ανατολή, την Αφρική ή τη Νότια Ασία. Λιγότερο από το 2% των θανάτων συνέβη στην Ευρώπη, την Αμερική και την Ωκεανία.

Διάγραμμα 4 Θάνατοι από τρομοκρατικές ενέργειες παγκοσμίως το 2017

Πηγή: Global Terrorism Database (2018).

Φαίνεται δηλαδή ότι υπάρχει έντονη περιφερειακή εστίαση, ωστόσο αυτό επικεντρώνεται επίσης σε λίγες μόνο χώρες σε αυτές τις περιοχές. Τα περισσότερα θύματα τρομοκρατίας πεθαίνουν στη Μέση Ανατολή, την Αφρική και τη Νότια Ασία. Αυτό δεν συνέβαινε πάντα. Για παράδειγμα, τα κινήματα ανταρτών στην Κεντρική και Νότια Αμερική κυριάρχησαν στην τρομοκρατία τη δεκαετία του 1980 (Quillen, 2017).

Στο βαθμό που η τρομοκρατία έχει διάφορες ρίζες, δεν προκαλεί

έκπληξη το γεγονός ότι η βιβλιογραφία έχει οδηγηθεί μάλλον σε πολύ μικρό επίπεδο συναίνεσης για τη βασική αιτία της εγχώριας και διακρατικής τρομοκρατίας. Οικονομικές διακρίσεις, θρησκευτικές διώξεις, εθνικιστικά / αυτονομιστικά κίνητρα, θρησκευτικός φονταμενταλισμός, πολιτικές ιδεολογίες και άλλοι λόγοι μπορεί να πυροδοτήσουν την τρομοκρατία κυρίως από περιθωριοποιημένες ομάδες. Μετά την 9/11, υπήρχε μια δημοφιλής πεποίθηση ότι η φτώχεια οδήγησε στην διακρατική τρομοκρατία (Pape, 2016).

Ωστόσο, οι Krueger & Maleckova (2003) εντόπισαν μικρή σχέση μεταξύ της έλλειψης ευκαιριών στην αγορά και της τρομοκρατίας. Οι συγγραφείς κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι είναι μάλλον η έλλειψη ή η περιστολή βασικών ελευθεριών, και όχι η φτώχεια που οδηγεί στην τρομοκρατία. Σύμφωνα με τους Gassebner & Luechinger (2011) το κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ, ο πληθυσμός, οι πόλεμοι, οι θρησκευτικές και εθνοτικές εντάσεις καθώς και η παραβίαση των ελευθεριών και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι θετικοί καθοριστικοί παράγοντες των τρομοκρατικών επιθέσεων (Gassebner & Luechinger, 2011).

Η 11/9/2001 με τα τρομοκρατικά χτυπήματα σε διάφορους στόχους στις ΗΠΑ, υπήρξε σημείο ορόσημο για την διεθνή τρομοκρατία και κυρίως για την ισλαμική τρομοκρατία. Η αποικιακή εποχή, οι αποτυχημένες μετα-αποικιακές προσπάθειες σχηματισμού του κράτους και η δημιουργία του Ισραήλ προκάλεσαν μια σειρά μαρξιστικών και αντι-δυτικών μετασχηματισμών και κινημάτων σε ολόκληρο τον αραβικό και ισλαμικό κόσμο. Η ανάπτυξη αυτών των εθνικιστικών και επαναστατικών κινημάτων, μαζί με την άποψή τους ότι η τρομοκρατία θα μπορούσε να είναι αποτελεσματική στην επίτευξη πολιτικών στόχων, δημιούργησε εξάλλου την πρώτη φάση της σύγχρονης διεθνούς τρομοκρατίας

(Rapport, 2014).

Στα τέλη της δεκαετίας του 1960, τα παλαιστινιακά κοσμικά κινήματα όπως το Αλ Φατάχ και το Λαϊκό Μέτωπο για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης (PFLP) άρχισαν να στοχεύουν και πολίτες εκτός της άμεσης σκηνής των συγκρούσεων. Μετά την ήττα του Ισραήλ το 1967 από τις αραβικές δυνάμεις, οι Παλαιστίνιοι ηγέτες συνειδητοποίησαν ότι ο αραβικός κόσμος δεν μπορούσε να αντιμετωπίσει στρατιωτικά το Ισραήλ. Ταυτόχρονα, μαθήματα που αντλήθηκαν από επαναστατικά κινήματα στη Λατινική Αμερική, τη Βόρεια Αφρική, τη Νοτιοανατολική Ασία καθώς και κατά τη διάρκεια του εβραϊκού αγώνα ενάντια στη Βρετανία στην Παλαιστίνη, οδήγησαν τους Παλαιστίνιους να απομακρύνονται από τον κλασικό αντάρτικο, συνήθως σε αγροτικό επίπεδο, προς την αστική τρομοκρατία (Rosendorff, 2014).

Οι ριζοσπάστες Παλαιστίνιοι εκμεταλλεύτηκαν τα σύγχρονα συστήματα επικοινωνίας και μεταφορών για να διεθνοποιήσουν τον αγώνα τους. Ξεκίνησαν μια σειρά από αεροπειρατείες, απαγωγές, βομβαρδισμούς και μάχες, με αποκορύφωμα τις απαγωγές και τους επακόλουθους θανάτους Ισραηλινών αθλητών κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών αγώνων του Μονάχου του 1972 (Sandler, 2015).

Αυτές οι παλαιστινιακές ομάδες έγιναν πρότυπο για πολλούς κοσμικούς μαχητές και προσέφεραν μαθήματα για μεταγενέστερα εθνικά και θρησκευτικά κινήματα. Οι Παλαιστίνιοι δημιούργησαν ένα εκτεταμένο διεθνικό εξτρεμιστικό δίκτυο - συνδεδεμένο με το οποίο υπήρχαν διάφοροι κρατικοί χορηγοί, όπως η Σοβιετική Ένωση, ορισμένα αραβικά κράτη, καθώς και παραδοσιακές εγκληματικές οργανώσεις. Μέχρι το τέλος της δεκαετίας του 1970, το παλαιστινιακό κοσμικό δίκτυο ήταν ήδη

ένα σημαντικό κανάλι για την εξάπλωση της ισλαμικής τρομοκρατίας παγκοσμίως.

Η έκταση και η τεράστια κλίμακα των ταυτόχρονων επιθέσεων αυτοκτονίας στις 11 Σεπτεμβρίου δεν είχε προηγούμενο με οποιαδήποτε άλλη τρομοκρατική επίθεση στο παρελθόν. Στις 8:46 π.μ. στις 11 Σεπτεμβρίου 2001, ένα αεροσκάφος Boeing 767 προσέκρουσε στον Βόρειο Πύργο του Παγκόσμιου Κέντρου Εμπορίου (WTC) στο Κάτω Μανχάταν. Δεκαοκτώ λεπτά αργότερα, ένα άλλο αεροπλάνο έπεσε στον Νότιο Πύργο. Μέσα σε 2 ώρες, και οι δύο πύργοι είχαν καταρρεύσει. Η συντριβή και οι προκύπτουσες πυρκαγιές και καταρρεύσεις κτιρίων σκότωσαν 2801 άτομα, 147 εκ των οποίων ήταν επιβάτες στα 2 αεροπλάνα. Τις επόμενες ημέρες, εκατομμύρια άνθρωποι στη μητροπολιτική περιοχή εκτέθηκαν σε συνδυασμό ατμοσφαιρικής ρύπανσης, επικίνδυνων συνθηκών εργασίας και ψυχολογικού τραύματος. Η επίθεση έθεσε επίσης άνευ προηγουμένου απαιτήσεις στα συστήματα δημόσιας υγείας, υγειονομικής περίθαλψης και κοινωνικών υπηρεσιών της Νέας Υόρκης (Weisfuse, 2006).

Μεταξύ των πιο σημαντικών χαρακτηριστικών της επιχείρησης ήταν το φιλόδοξο πεδίο και οι διαστάσεις της αλλά και ο εντυπωσιακός συντονισμός και συγχρονισμός της όπως και η αποφασιστικότητα των 19 αεροπειρατών αεροσκαφών που οδήγησαν στο θάνατο τους ίδιους, τους επιβάτες και τα πληρώματα των τεσσάρων αεροσκαφών που διοικούσαν και περίπου 3.000 άτομα που εργάζονταν ή επισκέπτονταν τόσο το Παγκόσμιο Κέντρο Εμπορίου όσο και το Πεντάγωνο.

Πράγματι, μόνο με όρους θανάτου, οι επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου δεν έχουν προηγούμενο. Για παράδειγμα, όπως

προαναφέρθηκε, από το 1968, χρονιά η οποία ταυτίζεται με την εμφάνιση της σύγχρονης, διεθνούς τρομοκρατίας, ένα χαρακτηριστικό της παρέμεινε σταθερό παρά τις διαφορές και ειδικότερα, στον αριθμό των επιθέσεων από έτος σε έτος. Σχεδόν χωρίς εξαίρεση οι Ηνωμένες Πολιτείες ήταν στην κορυφή του καταλόγου των χωρών των οποίων οι πολίτες και η περιουσία δεχόντουσαν συχνότερα επίθεση από τρομοκράτες (Jenkins, 2016). Όμως, μέχρι τις 11 Σεπτεμβρίου, τα προηγούμενα 33 χρόνια συνολικά όχι περισσότεροι από ίσως 1.000 Αμερικανοί είχαν σκοτωθεί από τρομοκράτες είτε στο εξωτερικό είτε ακόμη και εντός των ίδιων των Ηνωμένων Πολιτειών. Σε λιγότερο από 90 λεπτά εκείνη την ημέρα, όμως σκοτώθηκαν σχεδόν τρεις φορές περισσότεροι άνθρωποι από αυτό τον αριθμό (Craft & Wayne, 2004).

Για να γίνει μάλιστα αντιληπτό το μέγεθος της τρομοκρατικής επίθεσης της 9/11 θα πρέπει να τονισθεί ότι καθ'όλη τη διάρκεια του εικοστού αιώνα όχι παραπάνω από 14 τρομοκρατικές επιχειρήσεις σκότωσαν περισσότερα από 100 άτομα ταυτόχρονα. Ή, από άλλη μια οπτική γωνία, μέχρι τις επιθέσεις στο Παγκόσμιο Κέντρο Εμπορίου και στο Πεντάγωνο, καμία τρομοκρατική επιχείρηση δεν είχε σκοτώσει ποτέ περισσότερα από 500 άτομα κάθε φορά (Jenkins, 2016). Όποια και αν είναι η οπτική γωνία, επομένως, οι επιθέσεις εκείνη την ημέρα ήταν πρωτοφανείς ως προς τη σοβαρότητα και τις θανατηφόρες φιλοδοξίες των τρομοκρατών θέτοντας την διάσταση της Ισλαμικής τρομοκρατίας (Weisfuse, 2006).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από την παραπάνω ανάλυση προκύπτει ότι αναμφίβολα ζούμε στην εποχή των μεγάλων προκλήσεων για την ασφάλεια σε πολλά επίπεδα. Οι προκλήσεις ασφάλειας που αντιμετωπίζει ο κόσμος σήμερα είναι πολύ πιο περίπλοκες και αλληλένδετες από οποιοδήποτε άλλο σημείο της ανθρώπινης ιστορίας. Τα στοιχεία δείχνουν ότι τις τελευταίες δεκαετίες υπήρξε αντίστοιχη κλιμάκωση απειλών, συμπεριλαμβανομένων απειλών για τα φυσικά, οικονομικά και κοινωνικά συστήματα που οι άνθρωποι έχουν αναπτύξει και από τα οποία εξαρτάται η κοινωνία.

Ο Benjamin Franklin, ιδρυτής των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, είπε ότι αυτοί που έχουν την επιθυμία να εγκαταλείψουμε την ελευθερία για να κερδίσουμε την ασφάλεια δεν θα έχουν τελικά τίποτα. Γιατί τι είναι η ελευθερία, αν όχι η καθιέρωση και η υπεράσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου; Και τι απαιτεί η ασφάλεια, εάν όχι η προστασία των βασικών μας ανθρωπίνων δικαιωμάτων; Υπάρχουν δικαιώματα για άσκηση και απόλαυση: το δικαίωμα στη ζωή, το δικαίωμα στη διατροφή, το δικαίωμα στο εισόδημα, το δικαίωμα στην υγειονομική περίθαλψη, το δικαίωμα στην ταυτότητα - εθνική, γλωσσική, θρησκευτική, σεξουαλική, πολιτική, το δικαίωμα στην διαδικτυακή προστασία των δεδομένων.

Τον 20ο αιώνα διαπιστώθηκε ότι όλοι έχουμε δικαίωμα στην ασφάλεια, αλλά τι είναι η ασφάλεια και τι την απειλεί; Εάν η ασφάλεια είναι όλα τα παραπάνω δικαιώματα και η προστασία τους, τότε έχουμε μια

νέα αντίληψη για το τι συνιστά απειλή. Μια απειλή δεν είναι μόνο αυτή που απειλεί τη ζωή και την επιβίωση, αλλά και εκείνη που απειλεί την υγεία, αυτή που απειλεί τους μετανάστες, τη γλώσσα και την ταυτότητα μιας κοινότητας, αυτή που απειλεί τόσο την κοινωνική συνοχή όσο και την ποικιλομορφία μέσα σε αυτήν. Μια απειλή μπορεί να είναι στρατιωτική και μπορεί επίσης να είναι το αποτέλεσμα μιας πολιτικής, ενός νέου συνόρου, της χρηματοδότησης μιας ομάδας, της νομιμοποίησης μιας πράξης, της περιθωριοποίησης μιας κοινότητας ή μιας ιδεολογίας.

Τα δικαιώματα συνδέονται με την ασφάλεια, καθώς παρέχουν ελάχιστη προστασία έναντι της αδυναμίας και της ανασφάλειας στους ευάλωτους και τους αδύναμους. Αποτελούν ασπίδα για τους ανυπεράσπιστους ενάντια σε απειλές κατά της ζωής και της ασφάλειας. Το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο αναγνωρίζει ότι η ανθρώπινη ασφάλεια και τα ανθρώπινα δικαιώματα αλληλοενισχύονται και πρέπει να αναγνωρισθεί και να προστατευθεί η ηθική και πολιτική σημασία της διασφάλισης των κατόχων αυτών των δικαιωμάτων. Σύμφωνα με την Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, που διακηρύχθηκε από την Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στο Παρίσι στις 10 Δεκεμβρίου 1948, τα ανθρώπινα όντα έχουν το δικαίωμα στην ζωή, ελευθερία και ασφάλεια.

Τον 21ο αιώνα τα Ηνωμένα Έθνη προσδιόρισαν επτά κατηγορίες ανθρώπινης ασφάλειας: οικονομική, επισιτιστική, υγειονομική, προσωπική, ασφάλεια στην κοινότητα, πολιτική και περιβαλλοντική. Οικονομική ασφάλεια σημαίνει να έχει ο καθένας ένα εγγυημένο εισόδημα, κατά προτίμηση μέσω αμειβόμενης εργασίας, αλλά και του δικτύου των μέτρων ασφαλείας που εξασφαλίζουν εισόδημα σε όσους δεν μπορούν να αποκτήσουν. Η επισιτιστική ασφάλεια απαιτεί επαρκή πρόσβαση σε

τρόφιμα, φυσικά και οικονομικά, δηλαδή τρόφιμα που είναι ζωτικής σημασίας για την υγεία και την ευημερία. Ασφάλεια υγείας σημαίνει πρόσβαση σε υγειονομική περίθαλψη και προστασία από ασθένειες, ειδικά αυτές που συνδέονται με τον υποσιτισμό και την υποβάθμιση του περιβάλλοντος. Η προσωπική ασφάλεια αντιμετωπίζει απειλές από σωματική βία (από ένα κράτος, από άλλες πολιτείες, ομάδες ανθρώπων, μέσω πολέμου, τρομοκρατίας, βασανιστηρίων, σεχταριστικής βίας, γενοκτονίας ή εθνοκάθαρσης).

Η κοινοτική ασφάλεια είναι η ασφάλεια που παρέχεται στα άτομα όταν αυτά εισέρχονται σε μια άλλη ομάδα όπως για παράδειγμα οι μετανάστες, δημιουργώντας μια αίσθηση του ανήκειν. Η πολιτική ασφάλεια απαιτεί τον σεβασμό των βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων τα οποία προστατεύονται από δημοκρατικούς θεσμούς. Για παράδειγμα ο κρατικός έλεγχος πληροφοριών και μέσων, φυσική καταστολή από παραστρατιωτικούς, απειλές φυλακής ή κράτησης κατά τη διάρκεια πολιτικών διαμαρτυριών είναι όλα παραδείγματα πολιτικής ανασφάλειας. Η περιβαλλοντική ασφάλεια αντιμετωπίζει τις περιβαλλοντικές προκλήσεις που θέτει η αλλαγή του κλίματος, η αποψίλωση των δασών, οι ζημιές στο οικοσύστημα, η ερημοποίηση και οι ανθρώπινες συγκρούσεις.

Οι προοπτικές του 21ου αιώνα για την ασφάλεια επικεντρώνονται στην προστασία του ζωτικού πυρήνα όλων των ανθρωπίνων ζώων με τρόπους που ενισχύουν τις ανθρώπινες ελευθερίες και την ατομική εκπλήρωση. Σημαίνει προστασία των θεμελιωδών ελευθεριών που είναι η ουσία της ζωής, χρησιμοποιώντας διαδικασίες που βασίζονται στα ανθρώπινα δυνατά σημεία και τις φιλοδοξίες, δημιουργώντας πολιτικά, κοινωνικά, περιβαλλοντικά, οικονομικά, στρατιωτικά και πολιτιστικά συστήματα που από κοινού παρέχουν στους ανθρώπους τα δομικά

στοιχεία της επιβίωσης, της ανάπτυξης και της αξιοπρέπειας.

Αυτή η εργασία, εξέτασε μερικές από τις βασικές προκλήσεις ασφάλειας που αντιμετωπίζει σήμερα ο κόσμος οι οποίες είναι πολυσχιδείς και πολυδιάστατες. Κάθε μία από αυτές τις διαστάσεις αυξάνει την πολυπλοκότητα των απειλών που αντιμετωπίζει σήμερα η κοινωνία. Παράλληλα όμως δημιουργεί επίσης τη δυνατότητα ανάπτυξης ολοκληρωμένων στρατηγικών και πολιτικών δράσεων τόσο σε επίπεδο επιμέρους κρατών όσο και σε επίπεδο διεθνών οργανισμών, που μπορεί να παράξουν πολλαπλασιαστικές αποδόσεις σε κοινωνικές επενδύσεις και πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση των εν λόγω προκλήσεων.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Alnakhalny, Redhwan & Anbar, Mohammed & Manickam, Selvakumar & Alomari, Esraa. (2015). An intelligent ICMPv6 DDoS flooding-attack detection framework (V6IIDS) using back-propagation neural network. IETE Technical Review.

Alyssa Anne Ubung, Syukrina Kamilia Binti Jasmi, Azween Abdullah, NZ Jhanjhi and Mahadevan Supramaniam, "Phishing Website Detection: An Improved Accuracy through Feature Selection and Ensemble Learning" International Journal of Advanced Computer Science and Applications(IJACSA), 10(1), 2019.

Bellamy, Alex J. (2009), "Military Intervention," in D. Bloxham; D. Moses (eds.), Oxford Handbook of Genocide Studies. Oxford: Oxford University Press, 597-616.

Bellamy, Alex J.; Williams, Paul D. (2011), "The New Politics of Protection? Cote d'Ivoire, Libya and the Responsibility to Protect," International Affairs, 87(4): 825-850

Boot M. (2010) Paving the Road to Hell: The Failure of UN Peacekeeping. Foreign

Affairs. <http://www.foreignaffairs.com/articles/55875/max-boot/paving-the-road-to-hell-the-failure-of-u-n-peacekeeping>. Date assessed 1/12/2020

Booth, Ken and Nicholas J. Wheeler (2008) *The Security Dilemma*. Houndmills: Palgrave Macmillan

Brainard L., Chollet D., Nelson J., Okonjo-Iweala N., Rice S. (2017). *Conflict and Poverty*. Brookings Global Experts.

Brohi, Sarfraz Nawaz; Jhanjhi, NZ; Brohi, Nida Nawaz; Brohi, Muhammad Nawaz (2020): Key Applications of State-of-the-Art Technologies to Mitigate and Eliminate COVID-19. TechRxiv.

Bureš O., *Europol's Fledgling Counterterrorism Role, Terrorism and Political Violence*, 20(4) (2016)

Bureš, Oldřich (2006). «Regional Peacekeeping Operations: Complementing or Undermining the United Nations Security Council?». *Global Change, Peace & Security* 18 (2): 83–99.

Caney, Simon (2005), *Justice Beyond Borders: A Global Political Theory*. Oxford: Oxford University Press.

Collyer, M. (2010). Stranded migrants and the fragmented journey. *Journal of Refugee Studies*, 23(3), 273–293.

Craft Stephanie, Wayne Wanta, U.S. Public Concerns in the Aftermath Of 9–11: A Test of Second Level Agenda-Setting, *International Journal of Public Opinion Research*, Volume 16, Issue 4, December 2004, Pages 456–463

Del Carpio, X. V., & Wagner, M. (2015). *The impact of Syrian refugees on the Turkish labor market* (Working paper 7402). World Bank Policy Research.

Dreher, A., Fuchs, A., & Langlotz, S. (2019). The effects of foreign aid on refugee

flows. *European Economic Review*, 112, 127–147.

EM-DAT (2016) Poverty and Death: Disaster Mortality 1996–2015. Centre for Research on the Epidemiology of Disasters (CRED).
http://cred.be/sites/default/files/CRED_Disaster_Mortality.pdf

European Union. (2016). Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe. European Union Global Strategy .

Evans, Gareth (2010), *The Responsibility to Protect: Ending Mass Atrocity Crimes Once and For All*. Washington, DC: The Brookings Institution.

Findlay T. (2014) *The Use of Force in UN Peace Operations*. Stockholm International Peace Research Institute. Pages 315-340

Finsterwalder, J. (2017). Refugee influx: Repercussions and research agenda for service scholars. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 37, 177–181.

Fortna, Virginia (2004). «Does Peacekeeping Keep Peace? International Intervention and the Duration of Peace After Civil War». *International Studies Quarterly* 48 (2): 269–292

Gaddis JL. *The Cold War: A New History*. New York: Penguin Books;v2006:5-48.

Ganyelar Laurent, *Combating Deforestation in Haiti Part 1: Deforestation in Haiti* (Global Press Institute, 2012).

Glanville, Luke (2017), “The Antecedents of Sovereignty as Responsibility,” *European Journal of International Relations*, 17(2): 233-255.

Goulding, Marrack (1993). «The Evolution of United Nations Peacekeeping». *International Affairs* (International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-), Vol. 69, No. 3) 69 (3): 451–64.

- Henkin L. Kosovo and the law of "humanitarian intervention." Am J Intern Law. Oct 1999;93(4):824-828.
- Herz, John (1950) 'Idealist Internationalism and the Security Dilemma' World Politics 2(2): 157- 180
- Hough, P.: (2013). Understanding Global Security, 3rd Edition. Routledge, New York
- Humayun, M., Niazi, M., Jhanjhi, N. et al. Cyber Security Threats and Vulnerabilities: A Systematic Mapping Study. Arab J Sci Eng (2020).
- IDMC (INTERNAL DISPLACEMENT MONITORING CENTRE). (2019) Global Report on Internal Displacement 2019. <http://www.internal-displacement.org/global-report/grid2019/>
- International Organization for Standardization. ISO/IEC 27032:2012. Information technology—Security techniques— Guidelines for cybersecurity. 2012
- Internet Security Threats Report. Symantec
<http://www.symantec.com/threatreport/>
- Jackson-Preece, Jennifer. 2018. Security in international relations. London: University of London.
- James A., Understanding police intelligence work. Vol. 2. Policy Press, 2016.
- Jenkins M. Brian, "The Organization Men: Anatomy of a Terrorist Attack," in James F. Hoge, Jr. and Gideon Rose, How Did This Happen? Terrorism and the New War (NY: Public Affairs, 2016
- Jeong B.G., Yeo J. (2017) United Nations and Crisis Management. In: Farazmand A. (eds) Global Encyclopedia of Public Administration, Public Policy, and Governance. Springer, Cham.
- Jervis, Robert (1978) 'Cooperation under the Security Dilemma', World Politics 40(1):

167-214.

Kashif, M., Aziz-Ur-Rehman, Javed, M.K. and Pandey, D. (2020). A Surge in Cyber-Crime during COVID-19. Indonesian Journal of Social and Environmental Issues, [online] 1(2), pp.48–52. Available at: <https://www.ojs.literacyinstitute.org/index.php/ijsei/article/view/22/38>

Kenneth, O. and Olajide, A. (2020). Tackling the Cybersecurity Impacts of the Coronavirus Outbreak as a Challenge to Internet Safety. IJITE, vol. 8, issue 2, ISSN: 2321-1776.

Khan, Navid Ali; Brohi, Sarfraz Nawaz; Zaman, Noor (2020): Ten Deadly Cyber Security Threats Amid COVID-19 Pandemic. TechRxiv. <https://doi.org/10.36227/techrxiv.12278792.v1>

Klare T. Michael. (2012) Resource Wars – The new landscape of Global Conflict. P. 227-231

Kuhn, Thomas S. 1970. The Structure of Scientific Revolution, 2nd ed. Chicago : University of Chicago.

Lipson, Charles (2003) Reliable Partners: How Democracies Have Made a Separate Peace.

Lutz, W. (2011) World Population Challenges in the 21st Century. United Nations University.

M., Green, A., & Davidson, P. M. (2017). Health and socio-cultural experiences of refugee women: An integrative review. *Journal of Immigrant and Minority Health, 19*(4), 959–973.

Mairh A. , Barik D. , K. Verma, D. Jena Honey-pot in network security: a survey ICCCS (2011), pp. 298-312

- Maystadt, Jean-François, Verwimp, Philip (2014) Winners and losers among a refugee-hosting population. *Economic Development and Cultural Change* 62(4): 769–809.
- Melnick, J., 2020. Top 10 Most Common Types Of Cyber Attacks. [online] *Blog.netwrix.com*. Available at: <https://blog.netwrix.com/2018/05/15/top-10-most-common-types-of-cyber-attacks/>
- Milanovic, B. (2016). *Global Inequality: A New Approach for the Age of Globalization*. The Belknap Press of Harvard University, Cambridge, MA.
- Monar Jörg (2013) Eurojust and the European Public Prosecutor Perspective: From Cooperation to Integration in EU Criminal Justice? *Perspectives on European Politics and Society* 14(3):339-356
- Munck, Ronaldo. 2019. "Globalization and the limits of current security paradigms." *Bo Rethinking insecurity, war and violence: Beyond savage globalization?*, ed Damian Grenfell и Paul James, 33-43. New York: Routledge.
- Naidoo, R. (2020). A multi-level influence model of COVID-19 themed cybercrime. *European Journal of Information Systems*, pp.1–16. *Netwrix.com*. (2018). Top 10 Most Common Types of Cyber Attacks. Available at: <https://blog.netwrix.com/2018/05/15/top-10-most-common-types-of-cyber-attacks/>.
- National Strategy Information Center, 2011. *Adapting America's Security Paradigm & Capabilities* . <http://www.strategycenter.org/programs/adapting-americas-security-paradigm-andsecurity-agenda/glossary-of-key-terms/>. Date assessed 1/12/2020
- Pape, R. A., 2016: *Dying to win: the strategic logic of suicide terrorism*, Random House, New York.

- Phillimore, J. (2011). Refugees, acculturation strategies, stress and integration. *Journal of Social Policy*, 40(3), 575–593.
- Posen, Barry (2000) 'The Security Dilemma and Ethnic Conflict', *Survival* 35(1): 27-47.
- Pushkina, Darya (2006). «A Recipe for Success? Ingredients of a Successful Peacekeeping Mission». *International Peacekeeping* 13 (2): 133–149.
- Quillen, C., 20017: A historical analysis of mass casualty bombers, *Studies in Conflict and Terrorism*, 25(5), 279-292.
- Ram S. *The History of the United Nations Peacekeeping Operations During the Cold War: 1945-1987*. Williamsburg, VA: Peace Operations Training Institute; 2008.
- Rapoport, D. C., 2014: Fear and trembling: terrorism in three religious traditions, *American Political Science Review*, 78(3), 658-677.
- Reeves Eric, "Humanitarian conditions in Darfur: relief efforts perilously close to collapse (Part 2)," *Sudan Research, Analysis and Advocacy*; "UN: More aid workers killed than peacekeepers," *BreakingNews*, August 19, 2009; *Aid Worker Security Database*, Project of Humanitarian Outcomes (2012).
- Rosendorff, B. P., and T. Sandler, 2014: Too much of a good thing? The proactive response dilemma, *Journal of Conflict Resolution*, 48(5), 657-671.
- Safjański T., *Barriers to the Operational Effectiveness of Europol*, Internal Security no. 1/2013
- Sandler, T., 2015: Collective versus unilateral responses to terrorism, *Public Choice*, 124(1-2), 75-93.
- Schweller, Randall L. (2015) 'Neorealism's Status-Quo Bias: What Security Dilemma?', *Security Studies* 5(3): 90-121
- Smith, Rupert, *The Utility of Force*, Penguin Books, 2006

Teoh Joo Fong, Azween Abdullah, NZ Jhanjhi, Mahadevan Supramaniam, "The Coin Passcode – A Shoulder-Surfing Proof Graphical Password Authentication Model for Mobile Devices", in International Journal of Advanced Computer Science and Applications (IJACSA), Vol 10, No, 1, pp. 302-308, 2019

Trustwave Global Security. Report retrieved from: https://www2.trustwave.com/rs/815-RFM693/images/2015_TrustwaveGlobalSecurityReport.pdf

UNHCR (United Nations High Commission for Refugees). (2019) Global Trends Forced Displacement in 2018. <https://www.unhcr.org/5d08d7ee7.pdf>

UNHCR. (2018a). *Global trends: Forced displacement in 2017*. Geneva: United Nations High Commissioner for Refugees.

UNHCR. (2021). *Figures at a glance*. <https://www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html>

UN-OCHA (UNITED NATIONS OFFICE FOR THE COORDINATION OF HUMANITARIAN AFFAIRS) (2019) Global Humanitarian Overview. <https://www.unocha.org/global-humanitarian-overview-2019>

Van Evera, Stephen (2005) *Causes of War*. Ithaca and London: Cornell University Press.

Waever, Ole. 2015. "Security Analysis: Conceptual Apparatus." In *Environmental, Economic and Societal Security: Working papers 10*, ed Barry Buzan, Ole Waever and Jaap De Wilde, 1-13. Copenhagen: Center for Peace and Conflict Research.

Weisfuse I. Public health aspects of September 11th, DOH chronology. Presented at: The Public Health Aspects of September 11th; March 14, 2016; Hunter College, CUNY, New York, NY.

Weiss G Thomas; David P Forsythe; Roger A Coate; Kelly-Kate S Pease The United Nations and Changing World Politics. New York : Westview Press, 2013.

Wikström, E., & Sténs, A. (2019). Problematising refugee migrants in the Swedish forestry sector. Transfer: European Review of Labour and Research.

Wilkinson, Paul (1986) Terrorism and the Liberal State, revised edn. London: Frank Cass.

Wolf T. Aaron. (2019). Trends in Transboundary Water Resources: Lessons for Cooperative Projects in the Middle East. The International Development Research Center. http://www.idrc.ca/CONFLICT/ev-33233-201-1-DO_TOPIC.html Date assessed 1/12/2020

Worboys, Katherine (2007). «The Traumatic Journey from Dictatorship to Democracy: Peacekeeping Operations and Civil-Military Relations in Argentina, 1989-1999». *Armed Forces & Society* 33 (2): 149–168.

World Bank (2020). Poverty. <https://www.worldbank.org/en/topic/poverty/overview> Date assessed 1/12/2020

World Economic Forum (WEF) (2017). Global Risks Report, The 12th Edition. Geneva, Switzerland, pp. 1-78

